

[Johan Poulsen.]

når jeg udtaler, at vi på Færøerne ønsker grønlænderne alt muligt held i arbejdet med udbygningen af fiskerierhvervet og andre erhverv ligesom i enhver bestræbelse, der tilsigter en højnelse af folkets levestandard, kulturelt såvel som materielt. Færingerne ønsker det allerbedste forhold til grønlænderne og vil gerne samarbejde med dem, men det må være på frivillig basis. Som allerede fremhævet er man villig til i enhver henseende at underordne sig gældende fredningsbestemmelser og ordensregler, og det skal understreges, at man fra ansvarligt politisk hold på Færøerne hele tiden over for vore fiskere har indskærpet kravet om respekt og loyalitet over for indgåede forpligtelser. Jeg føler mig overbevist om, at hvis der fra grønlandsk side kommer til at foreligge klager over overtrædelser af gældende bestemmelser eller dårlig opførsel fra enkelte fiskeres eller enkelte bådelaags side, så vil der fra ansvarlig færøsk side blive taget meget alvorligt på sådanne tilfælde, da man ikke vil finde sig i, at sådanne enkelte tilfælde skal forgifte forholdet mellem de to folk.

Til slut vil jeg udtale min glæde og tilfredshed over de resultater, man har opnået med hensyn til baser i Vestgrønland under de i august d. å. førte forhandlinger, i alt 6 stationer mod 2 i 1958.

Det skal ikke gørges, at man på Færøerne imødeser Grønlandsministerens afgørelse med hensyn til begrænsningen af det område ved Angmagssalik, der skal forbeholdes grønlænderne at fiske i, med megen interesse. Efter at have mistet fiskefelterne ved Sydisland har vi sat vor lid til, at fiskeriet ved og i Østgrønland skulle erstatte det fiskeri, vi før havde ved Sydisland, og som var af afgørende betydning for salget på vort hovedmarked, Spanien, der overvejende kræver store torsk. Får vi ikke brugbare forhold at arbejde under i Østgrønland, hvor forekomsten af store torsk skal være rigelig, vil det i længden næppe være muligt for os at fastholde dette vort hovedmarked. Vi på Færøerne imødeser derfor denne Grønlandsministerens afgørelse i stor spænding og i håb om, at denne afgørelse, når den foreligger som en realitet, må vække lige så stor tilfredshed

som den, der foreligger for Vestgrønlands vedkommende.

Jeg gentager: vi færinger vil hellere end gerne samarbejde med grønlænderne, men kun på frivillig basis. Og jeg synes, vi har vist vor gode vilje ved at tilbyde unge grønlændere plads som fiskere på samme vilkår som færinger om bord i vore kuttere og i de åbne både, der har fået station i land. Det ville være falsk beskedenhed at benægte, at vi færinger mener selv at have visse erfaringer, der ville være af værdi for grønlænderne under deres bestræbelser for at dygtiggøre sig som fiskere og sømænd. Personlig tror jeg, at en selvstændig færøsk islæt i det grønlandske erhvervs-mønster i højere grad end salg til den kgl. grønlandske handels fiskehuse ville virke som et incitament, der ville stimulere det private initiativ og derved fremskynde udviklingen af et stærkt og selvstændigt grønlandsk fiskerierhverv.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, torsdag den 22. oktober, kl. 10 med følgende dagsorden:

Fortsettelse af forhandling om statsministerens redegørelse ved folketingsårets åbning.

Mødet hævet kl. 18⁵⁰.

6. møde.

Torsdag den 22. oktober kl. 10.

Den eneste sag på dagsordenen var:

Fortsettelse af forhandling om statsministerens redegørelse ved folketingsårets åbning.

(Foregående forhandling findes i tidenden sp. 119 og 185).

Forhandlingen genoptoges.

Statsministeren (H. C. Hansen): Jeg tror, det er en stor tilfredsstillelse for de allerfleste af os, at det på det udenrigspolitiske område kan konstateres, at der er en bred overensstemmelse om den linje, som er Danmarks. Der vil naturligvis i enkelte situationer kunne opstå debat om den ene eller den anden særlige disposition, det ene eller det andet særlige standpunkt, men det har glædet mig, at ingen af ordførerne for de demokratiske partier har gjort indvendinger mod de udenrigspolitiske betragtninger, som er indeholdt i åbningstalen, men tværtimod har givet dem en understregning. Det er forhåbentlig også muligt forsat at opretholde denne brede overensstemmelse.

Om det indenrigspolitiske kan vel ikke helt det samme siges. De traditionelle beklagelser over åbningstalens svagheder, mangelfuldhed eller dens utilstrækkelige gennemgang af lovgivningsområder o. s. v. har ej heller manglet i år. Det siges omtrent med de samme vendinger hvert eneste år, uanset hvem der har regeringen, og det vinder altså ikke i originalitet ved denne evige gentagelse.

Man kan drøfte, som man gør det i pressen, om åbningstalen skal have en bredere karakter, være en mere almen redegørelse, der altså skulle afløse den ret stramme form, som hidtil har været anvendt. Men det er formsspørgsmål. Hovedsagen er, om åbningstalen påpeger de vigtigste hovedlinjer for regeringens politik i den kommende tid, og det gør den. Så må den til enhver tid siddende regering afvente den til enhver tid siddende oppositions fast tilbagevendende bemærkninger om, at åbningstalen ikke har været oplysende nok.

Hvis jeg skal samle mit indtryk af oppositionens ordførertaler i går under én bestemt sentens, så er det denne: lad os tale om noget andet. Det gælder lige fra det ærede medlem hr. Erik Eriksen til det ærede medlem hr. Aksel Larsen. Det forstår jeg egentlig godt. Jeg tror ikke, folketinget på noget tidligere tidspunkt har kunnet debattere en åbningstale på baggrund af en gunstigere økonomisk situation for landet end den, der foreligger i dag. Og så kan man for min skyld diskutere, hvad der er rege-

ringens skyld, ansvar og ære, og hvad der tilkommer andre kræfter og faktorer. Jeg ved kun én ting ganske nøjagtigt og præcist, nemlig, at hvis det var gået anderledes, hvis vi i dag havde haft vanskeligheder, hvis valutastillingen havde været ringe, hvis beskæftigelsen havde været lav, hvis erhvervene havde dårlige tider, så ville hele ansvaret ubegrænset være blevet til-delt regeringen.

Det ærede medlem hr. Poul Møller mente, at en egentlig diskussion om enkeltheder i oppositionens såkaldte fællesprogram formentlig bør afvente forslagernes fremsættelse og behandling. Det lyder særdeles forstandigt. Det er vist endda så meget mere nødvendigt, som de hidtidige skematiske opstillinger vanskeliggør en egentlig reel bedømmelse både af den økonomiske rækkevidde og af virkningerne for de enkelte befolkningsgrupper. Jeg noterede mig netop det ærede medlems henvisning til senere debat om enkeltheder på baggrund af udtalelserne om åbningstalen. Her mente man jo, at den på en række punkter kun indeholder en meget kortfattet omtale af regeringens hensigter og planer. Sådan må det vel være. Åbningstalen ville blive en uoverskuelig gennemgang af enkeltheder i vidt forskelligt lovgivningsarbejde, hvis den skulle behandle såvel grundtanker som hovedprincipper i de enkelte forslag. Det må naturligvis hensyttes til den egentlige behandling af forslagene. Det er for mig interessant og også værdifuldt at konstatere, at det kan oppositionen udmærket se, når det drejer sig om dens egne tanker, dens egne planer, medens den derimod ikke kan godkende det for regeringspartierne vedkommende.

Må jeg her gøre nogle bemærkninger til indlæg om markedsplanerne og om spørgsmål vedrørende Grønland og Færøerne, som har været inddraget i åbningsdebatten.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen ønskede oplysning om udviklingen i retning af en stor europæisk markedsdannelse mellem medlemmerne af OEEC. Det ærede medlem ville især have noget at vide om den danske regerings indsats i denne retning.

Jeg vil da gerne endnu en gang bekræfte, at den danske regering betragter de syv landes frihandelsområde som en foreløbig løs-

[Statsministeren.]

ning og som et skridt på vejen mod det endelige mål: det brede europæiske frihandelsområde.

Den danske regerings indsats under forhandlingerne mellem de syv lande i Stockholm har på dette område været to ting:

at få klart fastslået, at et af hovedformålene med dannelsen af det ydre frihandelsområde er at få forhandlingerne mellem de seks og de syv eller — endnu bedre — mellem alle OEECs medlemmer genoptaget, og

at få traktaten udformet på en sådan måde, at samarbejdet mellem de syv ikke fik en udfordrende karakter i forholdet til de seks, og således, at det sikres, at senere forhandlinger mellem de to grupper lettes mest muligt.

Det vil være tinget bekendt, at disse bestræbelser har ført til værdifulde resultater, bl. a. derved, at det er lykkedes at sikre, at toldafviklingen mellem de syv finder sted i samme tempo som mellem de seks, og derved, at det ikke er hensigten gennem afviklingen af de kvantitative restriktioner at forskelsbehandle over for de øvrige OEEC-lande.

Under forhandlingerne om oprindelsesreglerne i Stockholm er disse bestræbelser blevet fortsat, og det er lykkedes at opnå forståelse for nødvendigheden af at tilvejebringe så liberale regler, at det kan påregnes, at der ikke i nævneværdigt omfang vil ske omlægninger i importen af råvarer og halvfabrikata fra lande uden for frihandelsområdet til lande inden for dette.

For at sikre, at ingen muligheder for at få nye forhandlinger bragt i stand forspildes, har regeringen i øvrigt opretholdt den snævraste kontakt med såvel de enkelte lande inden for de seks som med disses institutioner i Bruxelles. Dette er bl. a. sket gennem Danmarks faste repræsentation ved de seks' ministerråd og kommission i Bruxelles. Vi har herigennem fået kendskab til de såkaldte Hallsteinforslag til et begyndende samarbejde mellem de seks og de syv. Udenrigsministeren gav i forgårs det udenrigspolitiske nævn en redegørelse herfor. De seks landes udenrigsministre vil behandle disse forslag ved et møde i Strasbourg i slutningen af november. Dette møde og en nærmere afklaring af planernes indhold må

vi afvente. Jeg kan også nævne, at en fremtrædende fransk økonomisk diplomat har været udenrigsministeriets gæst i sidste uge, og at denne lejlighed naturligvis blev udnyttet til indgående samtaler om de fremtidige muligheder. Tiden synes endnu ikke at være inde til det afgørende initiativ. Her er ikke blot tale om en dansk bedømmelse, men om en bedømmelse, som må foretages af flere. Men situationen kan ændre sig, og fra dansk side gør vi vort bedste for at øve indflydelse på den i overensstemmelse med vore synspunkter. Jeg tror, at disse bemærkninger samtidig kan være et svar til andre ærede medlemmer, bl. a. det ærede medlem hr. Hans Schmidt, der også fremsatte betragtninger over markedsplanerne.

Det ærede medlem hr. Hans Schmidt fremkom i øvrigt i sit indlæg med en række betragtninger vedrørende den udvikling, som kan ventes, såfremt problemerne vedrørende en verdensomfattende nedrustning løses, hvad jo alle håber og arbejder for. Jeg synes imidlertid ikke, det vil være rigtigt ved denne lejlighed at gå nærmere ind på disse specielle problemer.

Må jeg derefter sige et par ord om nogle af de grønlandske spørgsmål, som er rejst, og jeg tænker mest på de enkeltproblemer, som det ærede medlem hr. Elias Lauf rejste. Det var måske fristende her at gå ind i en debat med det ærede medlem hr. Poul Møller om den grønlandske drivhuskultur eller om den såkaldte verdens-enestående socialisering af det grønlandske folk, men jeg vil foretrække at lade slagordene ligge. Der er ingen, der kan være i tvivl om — i hvert fald ingen af os, der sidder i det høje ting — at der i Grønland er sket og sker en udvikling, der gør det både nødvendigt og rigtigt, at fremtidens linjer nu sagligt drøftes og behandles både i regeringen, i det høje folketing og i offentligheden.

Regeringen har jo understreget sit synspunkt i åbningstalen, og jeg skal derfor såvel til det ærede medlem hr. Elias Laufs bemærkninger om udviklingen i Grønland med udgangspunkt i Grønlandskommissionens betænkning fra 1950 som til de ærede medlemmer hr. Erik Eriksen og hr. Poul Møller kun gentage, hvad jeg sagde i åbningstalen: at regeringen med folketingets Grønlandsudvalg agter at drøfte, om den politiske og økonomiske udvikling i Grøn-

[Statsministeren.]

land bør behandles i et udvalg eller i en kommission. Vi er åbne over for en saglig drøftelse af den bedst mulige måde for behandling af disse meget vigtige spørgsmål, og herunder vil der også blive lejlighed til at drøfte de mindre pladers forhold. Jeg kan dog straks sige, at disse ikke er glemt. Hvert år bevilges der således ikke helt ringe midler til anlægsarbejder på disse steder, f. eks. til fiskehuse, skolebygninger o. s. v.

Jeg vil også sige til det ærede medlem hr. Elias Lauf, at regeringen er fuldt opmærksom på kysttrafikens problemer. Der blev med henblik på en forbedring af denne trafik i 1958 nedsat et udvalg til undersøgelse af mulighederne for en intern flyvning. Det var ministeriet for Grønland, der nedsatte udvalget, og jeg ved, at det ærede medlem hr. Elias Lauf er bekendt hermed. Dette udvalg er i sin betænkning gået ind for fly til supplerende af de nuværende kystskibes kapacitet, og der arbejdes i øjeblikket på at skabe en organisation, der skal tilrettelægge og forestå en regelmæssig flyvning. Allerede i sommer har man dog taget flyvemaskiner i brug, og jeg kan nævne, at der i august og september efter Grønlandsministeriets oplysninger er luftbefordret et antal passagerer mellem grønlandske byer svarende til, hvad der i samme tidsrum er befordret med et af kystskibene. Før der er høstet praktiske erfaringer fra en regelmæssig beflyvning, bør man næppe udvide antallet af kystskibe.

Hvilken indflydelse en ændring af kysttrafikken og en udbygning heraf får på billetpriserne, vil jeg ikke være i stand til at svare på på nuværende tidspunkt. En nedsættelse bliver der imidlertid næppe tale om, da de i øjeblikket gældende takster kun dækker en brøkdel af de faktiske udgifter.

Om årsagen til nedlæggelsen af den kgl. grønlandske handels hvalfangst, der er drevet siden midten af 1920'erne, skal jeg oplyse, at dette først skete efter alvorlige overvejelser, fordi man var helt klar over den betydning, som det indbragte kød havde for befolkningens ernæring. Det viste sig imidlertid, at olieprisernes stærke fald medførte, at end ikke en fordobling af kødprisen fra 2 kr. 50 øre til 5 kr. pr. kg kunne

medføre en rentabel drift, og så traf man beslutningen om nedlæggelsen.

Man har som erstatning for dette grønlandske hvalkød i år tilført Grønland ca. 63 000 kg frosset hvalkød fra Norge, eller lige så meget som den grønlandske hvalfangst normalt indbringer, og det sælges i samtlige byer til 4 kr. pr. kg.

Også på anden måde har man søgt dækning for befolkningens forsyning med kød. Jeg kan således nævne, at der til Angmags-salik i sommer er indbragt ca. 13 500 kg sælkød. Endvidere har man planlagt grønlandsk deltagelse i sælfangsten i vestisen i Davisstrædet og ned til New Foundland-området. Indvundet kød herfra vil blive indfrosset og fordelt langs kysten på samme måde, som det tidligere var tilfældet med hvalkødet. Det er desværre ikke muligt i større omfang med Handelens nuværende frysekapacitet at foretage indfrysning af sæl- og hvalkød, der indbringes af private, idet de eksisterende anlæg først og fremmest er reserveret til fiskeproduktionen. Først når industriprogrammet er gennemført, vil et arrangement blive muligt.

Det ærede medlem hr. Elias Lauf nævner, at de grønlandske byer har en stigende arbejdsløshed. Regeringen er opmærksom på, at der på visse steder og navnlig om vinteren er nogen arbejdsløshed, uanset at man ved tilrettelæggelsen af alle arbejder for offentlig regning i videst muligt omfang søger at beskæftige den lokale arbejdskraft. Hele dette spørgsmål vil det formentlig være naturligt at behandle under det påtænkte udvalgsarbejde.

Det ærede medlem omtalte også kulbrydningen i Grønland og slog til lyd for, at kulproduktionen udvides, således at hele Grønlands behov for kul dækkes af landets egen produktion. Som det vil være det ærede medlem bekendt, er der nedsat et udvalg bl. a. med den opgave at undersøge, om de grønlandske kul i prismæssig henseende vil kunne konkurrere med importerede kul. Dette udvalg vil sandsynligvis kunne afslutte sit arbejde kort efter nytår 1960, og det må vel være rigtigst at afvente resultatet af udvalgets arbejde.

Om aflønningen af kulbruddets personale kan jeg henviser til, at der for tiden foregår forhandlinger mellem Grønlands Arbejder-

[Statsministeren.]

sammenslutning og ministeriet for Grønland om en ny lønoverenskomst for de grønlandske arbejdere.

Det ærede medlem gav endelig udtryk for, at bevillingerne til kirkebyggeriet ikke er tilstrækkelige. Jeg ved, at Grønlandsministeriet fortsat vil tilstræbe, at de årlige anlægsbevillinger bliver anvendt på den mest hensigtsmæssige måde, men vi skal naturligvis være opmærksom på det ærede medlems udtalelser.

Må jeg dernæst gøre et par bemærkninger til det ærede medlem hr. Johan Poulsen. Jeg har mærket mig det ærede medlems henstilling til regeringen om på den kommende Genèvekonference at arbejde for en ordning, der sikrer, at det færøske sø- og fiskeriterritorium kan beregnes fra rette basislinjer. Jeg vil til denne henstilling gøre den almindelige bemærkning, at de forskellige forhold, som er af betydning for en tilfredsstillende ordning på længere sigt af fiskeriforholdene ved Færøerne, til enhver tid er genstand for regeringens fulde opmærksomhed. Vi vil, hvor lejlighed overhovedet byder sig, sætte vore kræfter ind for at opfylde den færøske befolknings berettigede krav på beskyttelse af fiskerimulighederne omkring Færøerne.

Det ærede medlem nævnte flyveforbindelsen mellem Færøerne og Danmark. Der er efter aftale mellem det færøske landsstyre og regeringen gennemført en teknisk undersøgelse af muligheden for anlæg af en flyveplads på Færøerne og for oprettelse af en flyverute. Det fremgår heraf, at udgifterne til anlæg af flyvepladsen vil andrage mindst 20 mill. kr. Undersøgelsens resultat er blevet forelagt hjemmestyret som grundlag for en overvejelse af, om denne sag bør have prioritet fremfor de mange andre lige så påkrævede investeringsopgaver, hvorom der i foråret blev ført forhandlinger mellem regeringen og landsstyret. Det ærede medlem ved imidlertid fra de samtaler, vi har haft ved flere lejligheder på Færøerne, at jeg personlig interesserer mig

meget for spørgsmålet om en flyveplads på Færøerne. Jeg mener, det bliver nødvendigt på et eller andet tidspunkt at indrette en sådan flyveplads og at etablere en flyverute. Spørgsmålet er blot, hvornår tidspunktet er inde til, at dette kan gøres i sammenhæng med de mange øvrige foranstaltninger, der finder sted på Færøerne. Men det ærede medlem er ikke i tvivl om, at jeg for mit eget vedkommende har en meget positiv indstilling til spørgsmålet om flyveplads og flyverute.

I den del af det ærede medlem hr. Johan Poulsens tale, der omhandlede forholdet mellem Færøerne og Grønland og vilkårene for færøske fiskeres adgang til at drive fiskeri ved Grønlands kyster, fremsatte det ærede medlem nogle mere principielle betragtninger om den måde, på hvilken Grønland administreres. Det ærede medlem nævnte således, at de forhandlinger, der i sommer blev ført mellem en delegation fra landsstyret og det grønlandske landsråd, klart viser, at Grønland stadig administreres og styres som en koloni og ikke som en del af det folkestyrede Danmæk. Det ærede medlem nævnte også, at den grønlandske monopolhandel stadig eksisterer.

Jeg er ikke enig i det ærede medlems udtalelser og skal derfor gøre nogle bemærkninger herom. Den kgl. grønlandske handelsmonopol på indførsel af varer til Grønland og salg af varer i Grønland blev ophævet ved lov af 27. maj 1950 om udøvelse af erhverv i Grønland. Heller ikke for så vidt angår forædling af fisk eller eksport af fisk har den kgl. grønlandske handel monopol, men det er ved lov bestemt, at eksporten fra Grønland af fisk og fiskeprodukter skal ske gennem en central grønlandsk salgsorganisation; det kender man jo også på Færøerne.

Jeg forstod, at det ærede medlem var tilfreds med den aftale, der i august blev indgået i Godthåb mellem Grønlands landsråd og repræsentanter for Færøernes landsstyre. Lad mig sige, at regeringen, der jo var repræsenteret ved embedsmænd fra

[Statsministeren.]

statsministeriet og ministeriet for Grønland under forhandlingerne, deler det ærede medlems glæde over, at det lykkedes at opnå enighed om en aftale. Denne aftale er som så mange lignende aftaler et kompromis mellem forskellige opfattelser, og man kan derfor næppe forvente, at den skal indfri alle ønsker hos begge parter. Men der blev opnået et resultat, som giver færingerne mulighed for at drive fiskeri af et betragteligt omfang ved Grønland i de kommende år, og et resultat, som også regeringen håber der kan bygges videre på under de forhandlinger, som skal finde sted i 1964.

Jeg må måske have lov til at sige, at på baggrund af det ærede medlems tilfredshed med selve aftalen synes det ærede medlems udtalelser om grønlandske forhold mig at være noget skarpe og urimelige. Det ærede medlem taler om kolonistyre og monopolvælde. Jeg forstår ikke rigtig det ærede medlem på dette punkt. Regeringen har jo netop fulgt den eneste demokratiske fremgangsmåde, nemlig at henvise parterne til at tale sig til rette om spørgsmålet. To folkevalgte organer — det ene direkte på stedet, det grønlandske landsråd, det andet de politiske repræsentanter — har drøftet spørgsmålet og fundet en løsning. Har dette noget med kolonistyre at gøre? Jeg kan ikke se, man med nogen rimelighed kan sige, at dette har med kolonistyre at gøre. Hvis vi simpelt hen havde truffet en regeringsbeslutning herved og derefter havde meddelt den som en afgørelse til Grønland, synes jeg, det ærede medlem kunne have sagt det, men vi har netop henvist til, at der mellem Grønland og Færøerne førtes direkte forhandlinger om sagen.

Det ærede medlem hr. Johan Poulsen fremsatte nogle betragtninger over, hvem der havde opnået særrettigheder, og hvem der havde gjort indrømmelser, og spurgte om regeringens syn på færingernes rettigheder ved Grønland. Jeg vil nøjes med at konstatere, at det ærede medlem er enig med mig i, at der kom et tilfredsstillende resultat ud af forhandlingerne.

Hvor hurtigt udviklingen vil gå i Grønland, og hvorledes den vil forløbe, kan hverken det ærede medlem eller jeg have nogen sikker mening om. Det er regeringens håb — og jeg tror, den deles af mange — at

udbygningen af det grønlandske erhvervsliv hurtigt må blive ført så langt frem, at de særlige beskyttelsesforanstaltninger, som også det ærede medlem erkender er nødvendige i dag, vil kunne ophæves. Når dette punkt er nået, vil det også være i grønlændernes interesse, at alle danske statsborgere uden indskrænkninger vil kunne mødes i et frugtbart samarbejde om udnyttelsen af Grønlands naturrigdomme. Men jeg vil tro, at det ærede medlem vil have fuld forståelse af nødvendigheden af at respektere det grønlandske folk og dets ret til selv at bestemme over eller at være medbestemmende med hensyn til egne anliggender.

Til det ærede medlems bemærkning om, at man i Grønland har bedre søkort, end færingerne er i besiddelse af, skal jeg sige, at man i Grønland ikke har andre kort, end enhver kan købe hos søkortarkivet. Men jeg har bedt om nærmere oplysninger og fået en række tekniske, for det ærede medlem utvivlsomt teknisk interessante oplysninger angående kortproblemet, og dem skal jeg gerne give det ærede medlem, da jeg tror, det vil være mere værdifuldt, end at jeg skulle komme ind på dem her ved denne lejlighed.

Vedrørende det ærede medlems betragtninger over forholdene med hensyn til fangst og fiskeri ved Østgrønland skal jeg nøjes med at minde om, at der nu engang findes internationale aftaler, som regulerer disse forhold, og som vi må respektere.

Den af det ærede medlem — som han sagde — med så stor spænding imødesete afgørelse om, hvilke områder omkring Angmagssalik der er forbeholdt den bosiddende befolkning til fiskeri og fangst, er allerede truffet. Den er offentliggjort af ministeren for Grønland den 14. oktober i en herfra udfærdiget bekendtgørelse.

Det ærede medlem hr. Niels Andersen spurgte om mulighederne for at lade valutakurserne svinge. Jeg må måske her pege på, at vore internationale forpligtelser med hensyn til valutakursens fastsættelse i første række beror på overenskomsten om den internationale valutafond. Den bestemmer i sin artikel IV, at maksimums- og minimumskurserne for valutaforretninger, der finder sted i medlemmernes egne valutaer og inden for disses egne landområder, ved kontante valutaforretninger højst må afvige

[Statsministeren.]

1 pct. fra pariteten. I praksis er fondens og medlemslandenes politik gået ud på kun at tillade valutakurserne at afvige indtil $\frac{3}{4}$ pct. fra pariteten. Mit svar til det ærede medlem hr. Niels Andersen bliver altså, at vore internationale forpligtelser ikke tillader os at lade vor valutakurs svinge mere, end valutafonden tillader det, hvilket altså vil sige højst 1 pct. fra pariteten.

Det ærede medlem hr. Fuglsang stillede et spørgsmål om vor holdning til Den tyske demokratiske Republik, altså Østtyskland. Jeg skal ikke komme ind på de juridiske elementer, der indgår i denne holdning, men nøjes med at udtale, at dette spørgsmål ikke kan siges at være aktuelt for Danmarks vedkommende. Forholdet er jo det, at ingen af vestmagterne har anerkendt Den tyske demokratiske Republik, og det er vel ikke tænkeligt, at netop Danmark som et af de mindste lande skulle tage initiativ i denne henseende.

Det ærede medlem stillede også et spørgsmål om indrejsemuligheder i Danmark for tyske rejsende fra området øst for demarkationslinjen. Tyske rejsende fra dette område, som er i besiddelse af en rejselegitimation, som vi kan anerkende, nemlig et kontrolrådspas, kan søge om visum, ligesom danske statsborgere jo også må have visum for at rejse den anden vej. Sådanne andragender vil som hovedregel blive imødekommet, men der er selvsagt tilfælde, hvor vi af den ene eller den anden grund mener at måtte give afslag, en skæbne, som også danske rejsende fra tid til anden er udsat for.

Jeg har noteret mig det ærede medlem hr. Erik Eriksens bemærkning om, at venstre i sagen om Grønlandsskibet „Hans Hedtoft“ har bestræbt sig for at undgå, at den blev inddraget i den partipolitiske debat. Jeg skal ikke kommentere denne tiltalende bemærkning, men blot sige, at tinget jo vil få lejlighed til senere at tage standpunkt til sagen, og at derfor en debat nok bør afvente denne anledning, og jeg forstår, at det ærede medlem er enig heri.

Forsvarssagen er nu til behandling i folketingsudvalget, der er nedsat på foranledning af regeringens forslag. Jeg skal derfor nøjes med i en kort bemærkning i overensstemmelse med åbningstalens ord at tilslutte mig det ærede medlem hr. Erik

Eriksens ønske om en forligsmæssig løsning ved aftale mellem de fem partier.

Til det ærede medlem hr. Aksel Larsen er kun at sige, at han af grunde, som han bedst selv må kende, i forsvarssagen har placeret sig til venstre endog for den hårde kerne i det kommunistiske parti: han ønsker simpelt hen en total afskaffelse af et dansk forsvar. Hvordan ville egentlig udviklingen blive i verden, hvis alle de små og større demokratiske nationer indtog samme stilling, uden at dette var begrundet i nogen international, kontrolleret aftale mellem magtgrupperne i verden? Jeg kan ikke forstå, at det ærede medlem virkelig mener, at man skal føre en politik, hvorefter kun de kommunistiske lande råder over magtmidler.

Må jeg dernæst gøre nogle økonomiske bemærkninger og først sige, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen gav udtryk for, at regeringens økonomiske politik i åbningstalen var baseret på en noget mangelfuld vurdering af den økonomiske situation. Det ærede medlem ville ikke bestride, at vi har en høj produktion og beskæftigelse, større investeringer, eksport og opsparing og en bedre valutastilling. Vi skal også årtier tilbage for at finde en sådan ro på det pris- og omkostningsmæssige område som den, der har eksisteret i de sidste år — således som Berlingske Aftenavis skrev den 19. oktober, hvad det ærede medlem hr. A. C. Normann allerede har citeret.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen mente imidlertid, at billedet langtfra var så lyst, som det er tegnet.

Jeg må sige, at jeg ville have været forbavset, hvis det ærede medlem ikke havde taget et sådant forbehold. Det ærede medlem har jo holdt et utal af taler i de sidste to et halvt år, og de er alle sammen gået ud på, at valutabeholdningen ville gå tilbage, arbejdsløsheden ville stige, elendigheden ville vokse herhjemme, regeringens uduelighed ville vise sig på mange måder, og derfra til i øjeblikket at gå helt over i den anden grøft og erkende, at det er gået så godt, som det er, må jo være meget svært for det ærede medlem hr. Erik Eriksen.

Det blev sagt, at stigningen i investeringerne var ikke imponerende. Jeg forstår, at der skal meget til at imponere det ærede medlem, og ved i øvrigt ikke, hvilke oplys-

[Statsministeren.]

ninger det ærede medlem bygger på. Tager man de tal, som det statistiske departement for nyligt har opgjort vedrørende erhvervenes investeringer i bygninger, har der i det sidste år været et endda meget betydeligt opsving. Det gælder også landbrugsbygninger. Tør man endvidere drage nogen slutning af den stærke stigning i maskinimporten, må det også blive den, at erhvervenes investeringer i maskiner og transportmateriel har været endog stærkt stigende i det sidste års tid.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen var også bekymret over den aftagende takt i vor eksportfremgang igennem det sidste år. Det ærede medlem noterede, at fremgangen i den første halvdel af indeværende år var mere end halveret i forhold til året før, altså fremgangstakten er halveret. Det ærede medlem havde øjensynlig ikke set de sidste tal for vor eksport, og det ærede medlem havde øjensynlig også glemt den meget stærke stigning, der har fundet sted særlig inden for industrieksporten i de senere år. Det er vist helt naturligt, at det er vanskeligt at fortsætte stigningen i samme takt. Mon man ikke lige så godt kunne undre sig over, at vort erhvervsliv har været i stand til nu igennem flere år ikke alene at fastholde de opnåede resultater, men også stadig har kunnet sætte eksporten i vejret?

Det ærede medlem mente ligeledes at kunne konstatere en begyndende inflatorisk udvikling herhjemme og mente, at det samme ikke var tilfældet i det øvrige Vesteuropa. Jeg tror, det ville have givet et rigtigere billede af udviklingen, hvis det ærede medlem havde fremhævet, at omkostningsniveauet her i landet i de senere år ikke var steget i samme takt som i mange af de lande, vi konkurrerer med, og at den største fare for en stigning i prisniveauet i øjeblikket kommer fra de stærke stigninger i eksportpriserne på en del af vore landbrugsvarer, prisstigninger, som hurtigt viser sig på hjemmemarkedet; det må kunne anføres, selv om denne stigning i sig selv er af stor værdi både for landbruget og for vore valutariske interesser.

Det er vel ikke rimeligt, at jeg ved denne lejlighed optager en diskussion om enkeltheder om statsfinanserne. Det vil der blive god anledning til under den kommende

finanslovdebat. Når det ærede medlem dog fremhæver, at investeringerne ikke er steget så stærkt, som det var ønskeligt, må jeg gøre opmærksom på, at den såkaldte nye økonomiske politik, som oppositionen siger den går ind for, ganske åbenbart vil føre til, at forbruget vil stige stærkere end investeringerne. Hvis det såkaldte overskud på statens budget øjeblikkelig formindskes med 800 mill. kr., vil det første resultat blive dels en stigning i det private forbrug, dels en rentestigning. Det private forbrug er allerede steget stærkt i det sidste års tid — salget af biler og fjernsynsapparater er enkelte eksempler herpå — og en så omfattende skattenedsættelse, som oppositionen går ind for, vil føre til en yderligere stigning.

Heroverfor fremhæver oppositionen, at der samtidig med forbrugsstigningen må gennemføres en nedgang, besparelser, i det offentlige forbrug. Man anvender her ordet „forbrug“ i en anden betydning end den almindelige, idet man foreslår ikke alene nedsættelse i sådanne af statens udgifter, som vil medføre, at større beløb bliver til rådighed for borgerne — ganske vist ikke altid de samme borgere — men også, at statens investeringer nedsættes.

Er det nu således, at staten i de senere år har investeret stærkt inden for områder, der fortrinsvis vedrører forbruget? Jeg tror ikke, man kan sige det. Tallene tyder ikke herpå. Statens investeringer er tværtimod fortrinsvis øget inden for hele uddannelses- og forskningsområdet og inden for trafikområdet. På begge disse områder betyder dette på længere sigt ikke alene en højere produktion, men også øgede indkomster for erhvervslivet og de mange, som får del i en bedre uddannelse og gavn af de større forskningsmuligheder og -resultater.

For det andet vil en så stærk nedsættelse af skatteudskrivningen betyde, at statens optagelse af lån må øges. Flere af de ærede ordførere mente, at pengene var til stede, således at det ikke ville have nogen økonomisk virkning, hvis vi nedsatte skatterne så stærkt som foreslået. Det er ikke muligt at sige noget bestemt i dag om, hvordan den økonomiske situation vil være til foråret, men alt tyder på, at den ikke vil danne baggrund for en så stærk skattenedsættelse som foreslået af de to partier.

[Statsministeren.]

Følger vi oppositionen på dette felt, må vi låne flere penge end i indeværende finansår, og det vil sætte renten i vejret. Resultatet vil naturligvis blive ikke alene en nedsættelse af de offentlige investeringer, men også at vi lægger investeringerne inden for det private erhvervsliv hindringer i vejen.

Dette resultat er ikke så mærkeligt, som den ærede ordfører hr. Poul Møller øjensynlig synes at tro. I en situation, hvor vi har praktisk taget fuld beskæftigelse og udnytter hele vor produktionskapacitet, således at produktionen og indkomsterne på kortere sigt ikke kan blive meget større, ville en forøgelse af forbruget medføre en tendens både til en nedsættelse af investeringer og til en forringelse af vor valutastilling.

Regeringen vil ikke afvise, at der kan opstilles argumenter for at nedsætte skatteudskrivningen til foråret, eller jeg burde måske snarere sige, imod at den stiger så stærkt, som de gældende love ellers vil medføre. Endelig stillingtagen til dette afgørende spørgsmål kan dog først ske, når vi ser, hvordan den økonomiske situation er til foråret, og hvorledes vi til den tid tør skønne over udviklingen i statsfinanserne. Oppositionen mener altså allerede nu at kunne gøre det. Regeringen er mere forsigtig, og det kan man godt bebrejde os; men mon ikke langt den største del af befolkningen vil være mere tryk ved en sådan forsigtig holdning end ved oppositionens, jeg tør måske sige forjagede, stillingtagen til problemerne?

Må jeg gøre en bemærkning til et enkelt af de fremsatte såkaldte spareforslag. Det er forslaget om at spare op til 70 mill. kr. ved at nedsætte børnetilskuddene. Da børnetilskuddene egentlig er et fradrag i indkomstskatten, betyder forslaget i første omgang, at indkomstskatten forhøjes for disse grupper med et tilsvarende beløb. Det er ganske interessant at se, at et forslag om skatteforhøjelse — i dette tilfælde endog for familier med børn — er fremsat under betegnelsen spareforslag. Der er fra oppositionens side intet oplyst om enkelthederne i den måde, hvorpå man tænker sig at begrænse indkomstskatten; men skal man dømme umiddelbart efter, hvad der foreligger, synes slutresultatet let at kunne

blive en skattelettelse for skatteydere uden børn og en skatteforhøjelse for familier med små indtægter og mange børn.

De forskellige forslag, som er antydnet fra oppositionens side, dukker vel i øvrigt op nu i vinterens løb til almindelig saglig forhandling, og jeg går ud fra, at samtlige regeringspartier vil være indstillet på en åben, saglig forhandling om de forslag, man kommer med. Dermed er ikke sagt, at vi vil være i stand til at tiltræde forslagene, og jeg tror i hvert fald ikke, at de to partier skal regne med, at de kan få gennemført forslag, der i princippet betyder en ændring af den sociale og kulturelle standard, som er nået her i vort land i årenes løb. Men lad os nu se, hvordan forslagene ser ud, når de er bragt ned på papiret eller ført ud i virkeligheden, så kan vi tale om det.

At oppositionen nu forsøger at forme en politik, er helt forståeligt. Det er egentlig ubegribeligt, at det ikke er sket tidligere. Om så den foreslåede politiske linje er forståelig og forsvarlig, er en helt anden sag.

Venstres og de konservatives valgprogram har vel den svaghed — set fra oppositionens bænke — at det er kommet for tidligt til verden. Men det er nu godt, at der bliver rigelig og god anledning til i det kommende års tid at diskutere det og gå det nærmere igennem både her og ude omkring i landet. Jeg tror, det vil have lidt svært ved at klare sig i virkelighedens kølige luft, også fordi det er rigtigt, hvad der er sagt under denne debat, at det er jo ikke en ny politik, der her præsenteres, en fremragende opfundet, helt anden linje, eller hvad det nu skal kaldes. De to partier har tidligere formet tilsvarende programmer og sentenser, selv om de ikke ligefrem er vedtaget med håndklap og akklamation i de to partier, som det fremgår af dagspressen. Nu hedder det som sagt, at pengene ligger bedst i folks egne lommer. Dengang hed det, at man skulle se på sin skattebillet. Det var lige før venstres og de konservatives regeringsperiode fra 1950 til 1953, hvor betydelige nye skatter blev gennemført. Jeg gentager: nye skatter — ikke skattelettelser, men skattestigninger.

Jeg hørte til min store undren det ærede medlem hr. Erik Eriksen sige, at forskellen mellem os og venstre er, at vi nærer dyb

[Statsministeren.]

mistillid til borgerne, venstre derimod stor tillid til borgerne! Jeg må nok få lov til ganske ærligt at sige, at jeg ikke begriber, at det ærede medlem kan sige den slags. Det er jo ikke tænkeligt, at han selv tror på det, han siger. Er det virkelig nødvendigt for en så betydelig politiker som det ærede medlem hr. Erik Eriksen i den position, som det ærede medlem befinder sig i, at gå ud i sådanne overdrivelser? Hvorfor i alverden skulle vi nære mistillid til de danske borgere? Ja, vi henvender os politisk til dem og søger dem vundet for vore opfattelser. Vi ønsker jo netop at give de danske borgere de bedst mulige levevilkår, den størst mulige grad af trykthed og de bedst mulige udgangspunkter for fremgang og trivsel. Jeg synes, det er udmærket, at der i dansk politik opstår en debat om det, man slagordsmæssigt har kaldt velfærdsstaten, om de love, der giver den almindelige befolkning sikkerhed over for særligt opstående situationer i dens tilværelse. Men at en forskelligartet opfattelse af det samfundsmæssigt nødvendige skal kunne sammenfattes i slagordet „mistillid til borgerne“, ja, det havde jeg ærligt talt ikke troet, at i hvert fald det ærede medlem hr. Erik Eriksen ville have indladt sig på. Hidtil har man vistnok bestræbt sig voldsomt for at få forklaret, at borgerne havde mistillid til regeringen. Jeg synes, jeg har hørt noget i den retning ved forskellige lejligheder. (*Erik Eriksen*: Det er også rigtigt!). Det ærede medlem siger, det er rigtigt. Det ærede medlem ved kun, det er rigtigt, at disse udtalelser er blevet fremsat, men om der virkelig er en sådan mistillid, det ved det ærede medlem overordentlig lidt om, i hvert fald ikke mere, end vi andre gør. Men det kan vi diskutere sådan om et år eller halvandet, når vi har været ude hos vælgerne og fået hørt, hvordan det ligger med indstillingen dér. Den tid den sorg. Jeg går ud fra, at denne slagordsform har vist sig uanvendelig, og at det måske er derfor, man nu vender op og ned på ordene, således som det ærede medlem hr. Erik Eriksen gjorde det. I det hele taget forbløffer det mig, at det ærede medlem ligesom var kommet ind i valgformuleringerne, slagordsformuleringerne og i det hele taget også svang sig op til at tale om

kampen imod formynderstatens gølge politik. Der er slagord og overdrivelser nok.

Blandt overdrivelserne er også det ærede medlem hr. Erik Eriksens vending om, at behandlingen af forsvarssagen er det eneste punkt, hvor en forhandling har været mulig mellem oppositionen og regeringen. Det er simpelt hen ikke rigtigt. Det ærede medlem ved, at det ikke er rigtigt. I sidste folketingsssamling blev de fleste forslag vedtaget med tilslutning også fra de to ærede partier, eller i givne situationer fra i hvert fald ét af de to ærede partier. Mig bekendt har selv skattelovgivningen i dens faser indtil dato været et anliggende, som man har forhandlet sig til fuld overensstemmelse om. Gjorde man det ikke også i foråret omkring udskrivningsloven? (*Afbrydelse*: Ikke komuneskatterne!). Jeg ved godt, der er detaljer; jeg ved godt, der er områder, hvor modsætningsforholdet mellem regering og opposition har gjort en fælles løsning umulig. Men når forholdene er sådan, som jeg her har nævnt, og det ved jo alle i det høje ting, er det en vildledelse af befolkningen at fortælle den, at der ingen forhandlingsmuligheder har været tidligere, og at forsvarssagen er det eneste eksempel. Så længe vi på det meste af lovgivningsområdet har kunnet forhandle os til rette, tror jeg, man skal vogte sig for de overdrivelser, som det ærede medlem i går indlod sig på.

Flere af de ærede ordførere har fremhævet, at vi stod over for at skulle løse betydelige økonomiske opgaver i forbindelse med omstilling til markedsplanerne, og at hele den tekniske udvikling stillede nye krav til vor økonomi og til den økonomiske politik, som vi måtte føre. Netop disse synspunkter er stærkt fremhævet i åbnings-talen. Danmarks deltagelse i et større marked nødvendiggør en omlægning af handelspolitikken. Vi må omlægge fra importregulering til toldpolitik, og det var interessant at høre, at det ærede medlem hr. Poul Møller var enig i, at en sådan omlægning var påkrævet. Jeg går ud fra, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen deler denne opfattelse og vil være med til at lette omlægningen for vore betydende erhverv. Det er dog ikke nok at søge hjemmemarkedsproduktionen sikret i størst muligt omfang. Det gælder

[Statsministeren.]

også om at gøre vore erhverv konkurrence-dygtige over for den øgede import, som givetvis vil vise sig, efterhånden som de nugældende forhindringer for en samhandel mellem deltagerlandene brydes ned.

Det blev også i åbningstalen sagt, at vi ad lovgivningens vej må søge at styrke vort erhvervsliv, så det i højere grad kan gøre sig gældende på andre markeder end det hjemlige. Det kan vel i denne forbindelse ikke være urimeligt at spørge de ærede ordførere, hvad man egentlig mener regeringen har forsømt i denne henseende. Hvis man inden for oppositionen har en bestemt mening herom, vil det ikke alene være af interesse for regeringen, men navnlig også for vort erhvervsliv, hvis man benytter den lejlighed, som åbningstalen giver, til at gøre opmærksom herpå.

Det er rigtigt, at den stærke tekniske udvikling, som præger vor tid, vor generation, må give anledning til alvorlig overvejelse. Der er allerede flere gange fra regeringens side peget herpå, og i åbningstalen er det på ny blevet understreget, at vi må sætte stærkere ind for at kunne følge med i den tekniske udvikling, den tekniske revolution, vi befinder os foran. Det gælder såvel hele uddannelsesproblemet som de mange opgaver, vi i øvrigt må løse i fællesskab for at give erhvervslivet en sådan baggrund, at det både herhjemme og i udlandet kan konkurrere med andre erhverv. Det gælder trafik, det gælder kraftanlæg, udbygningen af vore mange og forskellige læreanstalter, de lavere som de højere, vore forskningsinstitutter og meget andet, der vil stille store økonomiske krav i de kommende år.

Det ærede medlem hr. Poul Møller mente, at det i denne henseende havde stor betydning, om vort beskatningsniveau var lavere end i en række af de lande, som vi i højere grad må samarbejde med. Det ærede medlem bør kunne finde trøst i, at det allerede nu er tilfældet. Fra 1953 til 1958 er den samlede direkte og indirekte beskatning til stat og kommune — udtrykt i procent af nationalindkomsten — i England faldet fra 34,0 til 33,3 og i Vesttyskland fra 39,8 til 39,4. Det var vist de eksempler, det ærede medlem hr. Poul Møller var så optaget af i går. I Danmark er den tilsvarende procent

steget fra 25,0 til 28,5, men den er altså stadig lavere end i de to andre lande: i England 33,3, i Vesttyskland 39,4, i Danmark 28,5, altså stadig væk lavere her. I 2 af de 6 fællesmarkedslande var den tilsvarende procent noget lavere, nemlig i Italien og i Belgien henholdsvis 22,2 og 24,7; 3 fællesmarkedslande havde derimod højere skattetryk end Danmark; i Holland var procenten således 31,4, i Frankrig 39,0, og som nævnt, i Vesttyskland 39,4. For det sjette fællesmarkedsland, Luxembourg, foreligger procenten ikke.

Det må erkendes, at i dag er der som følge af en større indsats for at udbygge forskningen, vore læreanstalter og de mange uddannelsesformer og for at skabe et moderne trafiknet anvendt en større andel af produktionsstigningen i Danmark til investeringer inden for disse områder. Det er ikke således, at staten har opkrævet hele indkomststigningen i skatter, tværtimod er en meget væsentlig del heraf blevet tilbage til borgernes frie disposition. Her kan vel også peges på en sammenhæng med de love om afskrivningsregler og investeringsfonds, der tidligere har været omtalt.

Jeg er enig med det ærede medlem hr. Poul Møller om, at den tekniske udvikling ville kunne danne baggrund for en stærk stigning i indkomsten og forbruget; men det mest afgørende er dog at være opmærksom på, at den tekniske udvikling særlig for et lille land som Danmark stiller krav om, at betydelige opgaver må løses i fællesskab, og at en sådan løsning er den første forudsætning for, at produktionen kan videreudvikles også på de mange områder, der kan føre til et større hjemligt forbrug.

Her vil jeg gerne betone, at regeringen tillægger det afgørende betydning — jeg tror egentlig også, at oppositionen gør det — at der særlig inden for det sidste par år er skabt en betydelig stabilitet i den økonomiske politik. Dette har naturligvis også stor betydning for det private erhvervsliv. Det er da indlysende — når vi i øvrigt skærer alle agitationsbemærkningerne fra alle sider fra — at dette har stor betydning for det danske samfund, for det private erhvervsliv, og at det er en af de væsentligste årsager til, at investeringerne er forøget så stærkt. Regeringen vil — og det håber jeg også

[Statsministeren.]

folketinget vil — se det som en af sine hovedopgaver at søge denne stabilitet inden for vort økonomiske liv bevaret.

Det kunne være meget fristende — og oppositionen er jo faldet for denne fristelse — at stimulere forbruget gennem en meget betydelig øjeblikkelig skattelettelse. Vi har råd dertil, bliver der sagt, og det er måske delvis rigtigt. Vi har råd dertil, fordi vi har konsolideret statens finanser og ført en sådan økonomisk politik, at vi har opsparet en efter danske forhold væsentlig valutareserve. Men lad os tænke lidt længere frem end netop til det øjeblikkelige, og lad os derfor vurdere disse økonomiske anliggender på forstandig og rolig vis. Hvis vi tænker lidt længere frem, og hvis vi tager i betragtning, at vort bytteforhold kan blive forringet, og at det i en sådan situation vil være heldigt, om vi ved anvendelse af vor valutareserve kan undgå indgreb over for den økonomiske situation, tror jeg nok, at det ikke kan siges at være et rent tilfælde, at store dele af erhvervslivet slutter op om den forsigtige økonomiske politik, som åbningstalen er udtryk for, og er ængstelig over for valgrægede og, jeg havde nær sagt desperationsprægede manøvrer for at gå videre, end sund fornuft nu engang kan byde os at gå.

Vi står over for et nyt folketingsår, hvor der er store muligheder for at løse betydelige spørgsmål. Fra oppositionens side er der givet udtryk for forhandlingsvillighed over for forsvarsproblemet. Jeg har også lagt mærke til, at man ikke fra partiet venstres side førte nogen stærk eller skarp kritik frem imod vor stilling til markedsplanerne, og jeg har lagt mærke til, at man ikke fra konservativ side nævnte dette spørgsmål. Jeg håber at kunne tage denne tilbageholdenhed som udtryk for, at man også fra oppositionens side vil bidrage til, at vi kan gå ind i de nye markedsformer på en sådan måde, at dansk erhvervsliv vil kunne hævde sig. Vi er så heldige, at dette kan ske på et tidspunkt, da vor økonomiske situation er mere gunstig end i mange, mange år. Jeg kan godt se — og hvem af os kan ikke det — at betydelige vanskeligheder og problemer ligger forude, regeringen er opmærksom herpå. Men netop derfor er det naturligt ikke på afgørende vis at svække

den konsolidering af statens finanser, som har fundet sted. Det er så meget mere rimeligt ej heller at interessere sig for voldsomme øjeblikkelige forbedringer af levefoden, som den rent faktisk er væsentlig forbedret i det sidste års tid.

Man kan naturligvis være uenig om, hvad der kan forstås ved en økonomisk politik, der sigter fremover. Mon det ikke vil være rimeligt at tage sigte på en økonomisk politik, der ikke alene tager hensyn til de øjeblikkelige forhold, men også tager i betragtning, at vilkårene for vort økonomiske liv kan skifte, og at formerne, hvorunder det skal foregå, kan ændres? En politik, der er tilrettelagt ud fra disse grundsynspunkter, må betegnes som en egentlig langsigtet økonomisk politik.

Det ærede medlem hr. Poul Møller har haft megen fornøjelse af at tale om den trætte regering. Hvorfra han ved, at den er træt, aner jeg ikke noget om, men han må jo have sine kilder, og som pressemand opgiver han dem vel ikke. Vi er også en disharmonisk regering — det er et meget, meget fint ord, det ærede medlem har fundet på dér. Jeg forstår, det skal opfattes på den måde, at venstre og de konservative er i en dyb indre harmoni på alle felter, medens regeringspartierne er i en dyb disharmoni. (*Poul Møller*: Det er rigtigt!). Ja, jeg har bestræbt mig på at finde ud af, hvad det var, det ærede medlem så dybsindigt havde tænkt sig i denne sammenhæng. Vi får nu se, når sagerne efterhånden skal forhandles, hvor vidtgående en harmoni og disharmoni der kan være tale om det ene eller det andet sted.

Men jeg tror, jeg må bedrøve det ærede medlem med, at han ikke i vinterens løb vil møde en træt regering, derimod en arbejdslysten regering og, håber jeg, en regering, der vil være i stand til som tidligere at tage opgaverne op på en sund og praktisk måde. Det er det, der er sket hidtil, og jeg kan godt forstå, at både det ærede medlem hr. Poul Møller og det ærede medlem hr. Erik Eriksen har ærgret sig grumt herover — jeg forstår det bifaldende smil, der kommer fra de ærede medlemmer. Hele tonen har jo fra første øjeblik, fra dengang, da denne regering blev dannet, været, at den kunne ikke holde, den kunne ikke eksistere, den kunne ikke gøre noget, og hele

[Statsministeren.]

talen har været: forkert samarbejde, forkert alliance, og hvad ved jeg. Imidlertid, dér hvor befolkningen må være interesseret i praktisk samarbejde om praktisk politik, er den blevet ført med gode resultater.

Vi går med godt humør til de store opgaver i det kommende folketingsår; vi indbyder til samarbejde, og vi erklærer os villige til samarbejde. Vi vil gerne se alle de gode tanker, der i øjeblikket ligger i svøb hos oppositionen. Det er klart, at det må være af interesse at se dem udformet og præsenteret, og vi vil gerne diskutere og drøfte dem. Men det er da også klart — nu citerer jeg det ærede medlem hr. Erik Erikssens selvfølgelighed — at vi vil ikke samarbejde for enhver pris. Hvem vil for resten det?

Vi finder, at i disse år skal store spørgsmål af afgørende interesse for den unge generation løses. Hvis vi, når vi nu hver for sig har præsenteret vore betragtninger og i øvrigt er blevet færdige med at smågenere hinanden, sådan som det nu engang er sædvane mellem partierne, skulle finde en fælles betragtningssmåde, så må det være den, at vi her i det høje ting må indstille os på at udrette et arbejde, der skaber respekt i befolkningen, og som navnlig appellerer til ungdommen. At søge ungdommens forståelse, levende interesse og medarbejde i vort folkestyre er i den meget afgørende samfundsmæssige udviklingsfase og internationale fase, hvori vi befinder os, noget uhyre centralt og vigtigt. En af vore allerstørste opgaver er den, der henvender sig til ungdommen. Jeg håber, at folketinget i bredt samarbejde må kunne enes herom.

Formanden: Jeg skal her afbryde forhandlingen og udsætte mødet til kl. 13.

Mødet udsat kl. 11⁵.

Mødet genoptaget kl. 13.

Formanden: Det er meddelt mig, at *Francke* ønsker at udtræde af udvalget angående forslag til lov om det civile beredskab. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for *Francke* har vedkommende gruppe udpeget *Frode Jakobsen* som heretter er valgt.

Forhandlingen genoptoges.

Per Hækkerup: Jeg bemærkede, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen i sit indlæg her i går formiddags fremkom med en enkelt udtalelse om de kommentarer, der fra erhvervsiden er kommet til oppositionens fællesprogram. Jeg tror, det ærede medlem sagde noget lignende som: jeg har med skuffelse set, at en enkelt erhvervsleder til en vis grad er hoppet på denne limpind og har vendt sig imod forslagene. Limpinden, denne erhvervsleder er hoppet på, forstod jeg, skulle være en socialdemokratisk limpind. Det er måske nok en lidt overlegen måde at behandle det vægtige indlæg på, som den pågældende erhvervsleder, som jeg forstår er formanden for Grosserer-Societetet, direktør Jernert, kom med et par dage efter, at fællesprogrammet forelå, og jeg må måske lige i forbifarten bemærke, at skuffelsen hos det ærede medlem synes at være indtrådt på et noget senere tidspunkt. I en udtalelse til dagbladet *Aktuelt* 2 dage efter, at direktør Jernert havde holdt sin tale, sagde det ærede medlem i hvert fald noget andet. Det ærede medlem sagde, jeg citerer:

„Jeg er godt tilfreds med direktør Jernerts udtalelser. Der er en god overensstemmelse mellem vort forslag og hans opfattelse, eftersom han henviser til, at skattelettelse forudsætter offentlige besparelser.“

Det mest bemærkelsesværdige i det ærede medlems bemærkninger synes jeg imidlertid er, at det ikke så meget er en enkelt erhvervs-

[Per Hækkerup.]

leder, der har taget afstand fra forslaget, som at der ikke er nogen erhvervsleder, der offentligt har udtalt sig til fordel for de to konservative partiers fællesforslag. Det giver nok en noget anden baggrund for at vurdere, hvorledes erhvervslivet ser på det, end den måde, det ærede medlem gjorde det på.

Jeg vil også gerne gøre en bemærkning i anledning af det ærede medlem hr. Erik Eriksens udtalelse om, at det, man fra oppositionens side ønsker, er en omlægning af den sociale politik. Nu har vi jo fra tidligere tid erfaring for, hvad man i de to konservative partier mener med ordet „omlægning“, og da de bemærkninger, der er gjort i fællesprogrammet om den såkaldte omlægning, er rubriceret under betegnelsen „besparelser“, er det vel ikke ubegrundet at regne med, at „omlægning“ i dette tilfælde også skal betyde en nedskæring af den sociale lovgivning. Det er så meget mere klart, forekommer det mig, som det, hvis vi ser på et enkelt område af de besparelser, der er foreslået, viser sig, hvilke vanskeligheder oppositionen kommer i, når den vil skære nogle af de yderpunkter bort fra tilskudsreglerne, som oppositionen mener ikke er berettigede. Jeg tænker på børnetilskuddene, hvor formuleringen i oppositionens forslag jo er den, at man vil ændre tilskudsreglerne for børnetilskud således, at tilskuddene til familieforsørgere med en skattepligtig indkomst på over 12 000 kr. bortfalder. Det ved vi jo er et synspunkt, oppositionen tidligere har givet udtryk for. Bortfald af børnetilskuddene til disse indtægtsgrupper over 12 000 kr. vil imidlertid kun betyde en besparelse på 14-15 mill. kr., medens man anfører i oppositionens forslag, at den samlede besparelse skulle være 60-70 mill. kr. Det vil sige, at oppositionen altså har regnet med, hvad der i og for sig er ganske naturligt, at hvis man vil rykke den øverste grænse nedad for modtagelse af tilskud, må det, hvis man skal undgå springene ved overgangen ved stigning i indkomsterne, medføre, at der sker en almindelig nedrykning også for de øvrige indtægtsgrupper med hensyn til størrelsen af de tilskud, der kan gives. Derfor er det, man når op til de 60-70 mill. kr. i stedet for de 14-15 mill. kr.

Jeg er bange for, at det samme synspunkt vil komme til at gælde på de øvrige områder under den sociale lovgivning, hvor oppositionen tilkendegiver, at den vil skære yderpunkterne bort. Man kommer ganske uundgåeligt til derigennem at forringe hele den sociale standard, således som det eksempel, jeg her har givet, illustrerer. I dette tilfælde vil man formentlig, hvis man vil undgå alt for store spring ved indtægtsstigninger, være nødt til at reducere børnetilskuddene et godt stykke ned i indkomstskalaen, formentlig ned til henimod 5 000 kr. ansat indkomst, og det er efter min opfattelse en beklagelig forringelse af den sociale lovgivning, der her vil indtræde.

Det ærede medlem hr. Poul Møller erklærede efter ikke ukendt mønster udefra, at klassekampen er forbi, og det ærede medlem fortsatte sine betragtninger med at sige, at indkomstudjævningen har nået ethvert rimeligt mål. Jeg er ikke enig med det ærede medlem i disse betragtninger. Det er rigtigt, at classeskellene i Danmark er blevet betydeligt mindre, end de har været tidligere. Det er, har jeg måske lov til at sige, en udvikling, der ikke mindst er indtrådt som følge af den virksomhed, den socialdemokratiske arbejderbevægelse har udøvet; men det er ikke ensbetydende med, at interess modsætningerne er forsvundet, og det er heller ikke ensbetydende med, at vi har nået en indkomstfordeling, som i hvert fald mit parti finder er rimelig. Jeg vil, for blot at tage et enkelt eksempel, nævne, at hvis vi ser på indtægtskalaen og begynder med de største indtægter, viser det sig, at alle de, der har over 20 000 kr. i ansat indtægt — det drejer sig om 60 000 borgere — har en samlet indtægt, efter at skat og forsikringer er fradraget, på ca. 2 milliarder kr. Går vi lidt længere ned i indkomstskalaen — og jeg vælger en indkomstgruppe, hvor jeg går ud fra at de unge ikke spiller så stor en rolle, idet det er naturligt, de ikke har så store indtægter — og tager gruppen med en ansat indtægt på 5 000-7 000 kr., har denne gruppe en samlet indtægt af nogenlunde samme størrelse som de 60 000 med de store indtægter, nemlig knap 2 milliarder kr.; her drejer det sig imidlertid om 320 000 mennesker, og det er en gruppe, i hvilken vi fortrinsvis finder de store repræsenta-

[Per Hækkerup.]

tioner fra erhverv som husmænd, arbejdsmænd og arbejdere i almindelighed. Når forholdet er det, mener jeg ikke, at man kan sige, at vi har nået en indtægtsfordeling, som ud fra ethvert synspunkt er rimelig. Jeg tror stadig, der er adskilligt i indkomstfordelingen, som kræver at blive forbedret, før vi kan sige, den er tilfredsstillende.

På samme måde går det, når det drejer sig om ejendomsretten til, skal vi sige forretningen Danmark. Her er forholdet det, at de godt 100 000 formueejere, der har de største formuer, har lige så meget i formue som den øvrige del af de 2,1 mill. skatteborgere. Heller ikke ud fra det synspunkt som man sige, at vi har nået en fordeling, som er rimelig, og som er et rimeligt mål.

Det ærede medlem stillede i forlængelse af denne tankegang spørgsmålet: hvordan skal vi forholde os med resultatet af produktionsstigningerne? Skal det være staten, eller skal det være borgerne, der skal nyde godt af disse produktionsstigninger? Det forekommer mig at være en kunstig måde at stille problemet op på. Det er, som om det ærede medlem opererer med, at man på den ene side har et eller andet uformeligt uhyre, der hedder staten, og på den anden side borgerne. Jeg synes dog nok, man har lov til at spørge det ærede medlem: hvem er staten? Hvem er staten andre end borgerne? Kan staten selv forbruge noget? Det, staten siges at forbruge, er jo noget, der tilgår borgerne under en eller anden form. Det betyder, når produktionsresultatet i et vist begrænset omfang er fordelt via statskassen, at man får en anden fordeling; men det betyder jo ikke, at et eller andet forsvinder fra borgerne, måske ud over det, selve den statslige administration koster. Og jeg har ikke set, at oppositionens forslag i særlig grad sigter på at nedskære de administrative udgifter, nedskære antallet af embedsmænd og tjenestemænd inden for statsadministrationen.

Det, staten bruger, fordeler sig groft set på nogenlunde den måde, at af statens samlede indkomster bruges en tredjedel på den sociale forsyng taget i vid betydning også omfattende hospitalstjeneste og sygefor-sorg, ca. en ottendedel går til undervisningsvæsenet, ca. en sjettedel til forsvar og civilforsvar, ca. en ottendedel til anlægs-

udgifter, hvor det stadig ikke er mig klart, i hvilket omfang oppositionen vil skære ned, og hvilke af disse udgifter de vil skære ned på, medens resten, en fjerdedel, går til øvrige udgifter, retsvæsenet o. s. v., og overskud. Det er altså ikke sådan, at de penge, man betaler i skat, forsvinder ud i den blå luft. De kommer tilbage til borgerne i overensstemmelse med de synspunkter, som fællesskabet har måttet anlægge over for de behov, borgerne har. Jeg mener derfor, at den måde at se tingene på, som det ærede medlem her har gjort sig til talsmand for, er udtryk for en fordunkling, en tilsløring af de virkelige forhold.

Jeg bemærkede også, at det ærede medlem beskæftigede sig med socialdemokratiets fremtidige skæbne. Jeg er naturligvis glad for interessen. Det ærede medlem er gået så vidt i sin interesse, at han er dukket ned i historien og har studeret det socialdemokratiske program af 1913, hvor det ærede medlem har fundet ud af, at der står:

„Arbejdet er kilden til al værdi, og arbejdets udbytte bør derfor tilfalde dem, som arbejder“.

Og så tilføjede det ærede medlem, at dengang var det vel kapitalismen, man tænkte på, men i dag er det staten, som tager sit skålpund kød af arbejdets udbytte fra dem, der arbejder. Jeg tror, det ærede medlem vil få meget svært ved at påvise, at den arbejdende befolkning i Danmark gennem betalingen af sin skat kommer til at afgive et skålpund kød, som den ikke får tilbage gennem de offentlige udgifter, men hvis det er tilfældet, er den måde at stille problemerne op på fuldstændig urimelig og urealistisk.

Interesse for det socialdemokratiske parti havde også det ærede medlem hr. Erik Eriksen, der benyttede lejligheden til at proklamere — sådan måtte jeg forstå det — at nu var tidspunktet kommet, da socialdemokratiet nærmest var ved at gå en snarlig død i møde. Nu plejer den at leve længe, som man spår en snarlig død, og for så vidt skal jeg ikke være ked at det ærede medlems udtalelse. Det ærede medlem begrunder sin udtalelse med, at vi med stor hast har nærmet os de socialdemokratiske mål, — og det kan man måske opfatte som en kompliment; jeg vil også erkende, som jeg sagde før, at der er sket en omdannelse i

[P $\ddot{e}$ r H $\ddot{a}$ kkerup.]

samfundet, som i ikke ringe udstrækning er udtryk for den politik, socialdemokratiet har tilstræbt. Men når det ærede medlem derefter fortsætter, at

„paradoksalt nok er det denne politiske udvikling, som efter min opfattelse vil komme til at ændre socialdemokratiets magtstilling. Det har længe været åbenbart, at socialdemokratiet har mistet evnen til at skabe den langsigtede og konstruktive politik, som den kommende tid ikke kan undvære, og som tidligere var socialdemokratiets styrke,“

så hører enigheden op, så kan jeg ikke følge det ærede medlem længere.

Man kunne måske svare det ærede medlem med blot at henvise til, hvad der er opnået under den nuværende regerings umiddelbart forudgående 2-årige periode. Jeg ved godt, det er en regering, der består af 3 partier, men i et vist omfang har det socialdemokratiske parti også øvet indflydelse på regeringens politik, og de resultater, der er opnået, har ingen af oppositionens talsmænd turdet eller kunnet bestride var meget væsentlige. Jeg tror, det ærede medlem regner sejren for alt for sikkert i hus, hvis han har den opfattelse, at socialdemokratiet ikke har nogen politik, der rækker ud i fremtiden. Vi har en politik, som, bygget på smertelige erfaringer, i første række tilsigter at skabe fuld beskæftigelse og en stigende produktion her i landet. Jeg siger, den er bygget på smertelige erfaringer, fordi det ikke er så forfærdelig mange år siden, vi oplevede en arbejdsløshedsperiode i Danmark, som var uhyggelig i sine konsekvenser som en refleks af den internationale verdenskrise, der dengang ramte landet. Under indtryk af dette har vi her i landet som i andre lande formuleret en anden økonomisk politik end den, der førte op til verdenskrisen, og denne anden økonomiske politik har i høj grad bidraget til at give os den store beskæftigelse, vi har i dag. Det er denne politik, oppositionen nu vil til livs, det er denne politik, oppositionen nu vil have ændret, det er denne politik, oppositionen vil have erstattet med den, man førte forud for verdenskrisen, og som førte til eller i hvert fald ikke kunne afværge verdenskrisen. Vi siger, det er nødvendigt, hvis vi skal kunne hæve levestandarden

også for den mindrebemidlede del af befolkningen, først og fremmest at sikre fuld beskæftigelse og stor produktion. Det er derfor et hovedmål for socialdemokratiet og for den regering, socialdemokratiet er medlem af.

Vi ønsker dernæst en politik, som giver lønmodtagerne deres andel i produktionsstigningen, det vil sige giver lønmodtagerne en medejendomsret til det forøgede produktionsresultat, også til den del af det forøgede produktionsresultat, som afsætter sig i nye ejendomsværdier, nye formueværdier. Det kan ikke på lang sigt være en rimelig eller en rigtig ordning, at i det samarbejde, der her foregår i produktionen mellem kapital og arbejdskraft, er ejendomsretten til de nyskabte værdier kapitalens, medens arbejdskraften vel får sin løn, men ikke får andel i de nye formueværdier, der skabes og investeres i produktionslivet. Hvis man vil sikre en fortsat udvikling og sikre den store befolkningslevende medvirken i denne fortsatte udvikling af produktions- og velstandsstigningen, tror jeg, man bliver nødt til at finde former, hvorunder man sikrer, at de værdier, der skabes, i hvert fald i et vist omfang tilfalder lønmodtagerne. Det betyder, at vi er tilhængere af en politik, som vil medføre en fortsat udjævning af indkomst- og formuefordelingen.

Vi vil for det tredje virke for en politik, som søger at udfylde de huller, der fortsat er i det sociale sikkerhedsnet, som vi ønsker spændt ud under det danske samfund. Det ærede medlem hr. Erik Eriksen pegede på, at der også efter hans opfattelse var områder, hvor en forbedret sociallovgivning var nødvendig. Jeg kunne nævne adskillige andre områder end dem, det ærede medlem fremdrog, men jeg er enig i det ærede medlems vurdering med hensyn til de to punkter, han nævnte. Men der findes som sagt andre områder, og vi kan ikke med rimelighed sige, at vi har skabt et socialt udbygget system i Danmark, som er tilfredsstillende. Der er stadig adskilligt at gøre, og det vil fortsat være socialdemokratiets indsats at søge hullerne i sikkerhedsnettet stoppet til.

Vi ønsker at føre det demokrati videre, som i øjeblikket er gennemført efter vor opfattelse praktisk talt til 100 pct. på det politiske plan. Vi ønsker at føre det videre

[Per Hækkerup.]

til de sociale, til de kulturelle og til de økonomiske områder. Lønmodtagerne må i stigende grad gøres til medarbejdere i produktionen, ikke blot som mennesker, man bestemmer over og disponerer over, men som mennesker, man samarbejder med, træffer beslutninger sammen med og disponerer sammen med. Jeg tror, at hvis man vil kalde på det bedste og det meste, der kan ydes hos borgerne i Danmark, vil det heller ikke på dette felt være muligt, at man holder grupper af borgere uden for reel medindflydelse på det, der afgør deres daglige tilværelse. Derfor er der her efter min opfattelse et særdeles vigtigt punkt, en særdeles vigtig opgave. Demokratiet, der har gjort også lønmodtagerne til ligeberettigede borgere med synen til afgørelsen af, hvordan stat og kommune skal styres, kan ikke stoppes ved fabriksporten, kan ikke standse dér og kan ikke acceptere den ordning, vi har indtil nu, at bestemmelsesretten over produktionslivet ligger hos dem, der er de juridiske ejere af produktionsmidlerne. Også her må man drage sine medarbejdere ind i en medindflydelse og et medansvar. Den politik, som netop søger at skabe fundamentet for, at de enkelte mennesker gennem sikkerhed kan nå til frihed — og sikkerheden i økonomisk henseende er en forudsætning for, at man kan nyde frihedsgoderne — den politik, som søger at kalde på medarbejderskabet hos alle borgere i Danmark og ikke lukker nogen ude fra reel indflydelse på det økonomiske liv, denne politik har som modstykke de to oppositionspartiets fælles politik, en politik, der, som jeg nævnte det, har spillet fallit allerede for tredive år siden, og en politik, der udmærker sig ved, at den fornægter fællesskabet, at den vil indskrænke fællesskabet og i stedet appellere til den mere snævre egoisme — jeg vil ikke sige skatteborgeregoisme, for det begrænser sig ikke til det område, men den mere snæversynede egoisme. Jeg tror, det er rigtigt at bygge på samarbejde og på medarbejderskab og ikke på egoisme.

Erik Eriksen: Jeg tror egentlig, at jeg er i stand til at svare forholdsvis kort. En hel del af de problemer, vi har drøftet i disse dage, vender vi jo senere tilbage til. Men jeg

vil gerne, også for at gøre et godt indtryk på regeringsbænkene, indlede med en kompliment til den højtærede statsminister. Jeg tror, der er almindelig enighed om inden for oppositionen, at den højtærede statsminister er en god advokat for en i øvrigt dårlig regering. Man kan ikke lade være med at sige: tænk, om det havde været, skal vi sige en af retsforbundets ministre, der skulle op og principielt forsvare det, vi har drøftet i disse dage vedrørende den samlede regeringspolitik; den opgave ville næsten have været uløselig. Derfor tror jeg, der er bred enighed om, at det kun kan gøres af en socialdemokrat, kun kan gøres af en mand med det format, det lune og den behændighed, den højtærede statsminister er i besiddelse af.

Ellers tør jeg nok antyde, at denne debats forløb har afsløret en temmelig åbenlyst ringe interesse for regeringens åbningstale. Efter at jeg i går til det ærede medlem hr. Per Hækkerup havde sagt, at det var da heldigt, at han havde fået oppositionens forslag og fællesudtalelse forelagt inden denne debat, for det prægede hans udtalelser, lagde jeg mærke til, at det ærede medlem hr. A. C. Normann som radikal ordfører gang på gang brugte den vending, at han skulle ikke sige meget eller tale længe om oppositionens forslag. Alligevel, tør jeg nok antyde, blev resultatet, at det ærede medlem anvendte en altovervejende del af sin tid til at motivere sin stilling til og sit syn på oppositionens forslag. Jeg tror egentlig, jeg tør sige temmelig sikkert, at i de efterhånden mange år, jeg har haft mit arbejde i det høje ting, mindes jeg ikke noget tilsvarende under en politisk debat, jeg mindes det ikke. Alt dette bekræfter for mig, at det er lykkes oppositionen at røre ved noget centralt i fremtidens politik. Det er jo sådan, at den høje regerings synspunkter, således som de er ridset op i åbningstalen, har regeringsordførerne næsten ikke beskæftiget sig med, og når de gjorde det, var det kun i almindelige vendinger om tilslutning og forståelse og naturligvis også med tak, og denne tak følte på en måde, som mindede om det gamle ord om, at det var det, smedens kat døde af.

Må jeg derefter gøre nogle bemærkninger om det, der er sagt om forsvarsforslaget, og sige det på den måde, at meget tyder på, at man fra alle sider på nær det radikale

[Erik Eriksen.]

parti, kommunisterne og det ærede medlem hr. Aksel Larsens parti vil yde en virkelig indsats for at bane vej frem til det, man kalder et bredt forlig. Jeg lagde også mærke til, at selv den radikale ordfører fandt udtryk for ønskeligheden af at nå til et resultat. Jeg kan imidlertid ikke forstå, at det ærede medlem hr. A. C. Normann kan få sig selv til at sige, at der er rettet helt ubeherskede angreb på det radikale parti for dets stilling. Tværtimod. Det er da rigtig nok mit indtryk, at der i forsvarsudvalget fra alle sider er vist det ærede medlem hr. Lannung megen, megen langmodighed og megen forståelse af den tilstand, hvori det ærede medlem må befinde sig. Det har sandelig ikke noget med ubeherskede angreb at gøre.

Jeg finder grund til at sige til den radikale ordfører, det ærede medlem hr. A. C. Normann, at for mig at se bevæger det ærede medlem sig på gyngende grund, når han, som han udtrykte sig, advarer imod foranstaltninger og investeringer, som om kort tid kan synes meningsløse. Dels er det en fortidig radikal betragtning, der lyser herudaf, dels kan en sådan udtalelse godt give grund til eftertanke på et tidspunkt, da debatten netop drejer sig om den udrustning, forsvaret skal have. Man kan endvidere spørge, om der ikke også kan være tale om spildte penge, hvis den kommende forsvarsordning i for høj grad bliver det, man kalder en skrabet ordning. Det ville da være det glædeste vanvid at anvende 1 milliard kr. på en ordning, som i givet fald kun kunne have symbolsk betydning. Og det er da at vende tingene på hovedet, når man søger at give det udseende af, at man nu sidder og venter på klarhed over, hvor langt oppositionen vil imødekomme det radikale regeringsparti. Undskyld, jeg siger det, men jeg er helt sikker på, at alle, som sidder i forsvarsudvalget, erkender, at problemstillingen er den omvendte.

Hvad angår tjenestetiden, som jo også blev fremdraget i går, er det rigtigt, at jeg har gjort mig til talsmand for et forsøg på at skaffe øget tilgang af frivillige. Min tanke var den — jeg skal ikke komme meget ind på den — at det skulle være frivillige til eftertjeneste i kortere perioder, men jeg

vil sætte en streg under, at jeg hele tiden meget klart har sagt, at i den udstrækning, der ikke var frivillige nok, måtte vi naturligvis supplere op på normal vis.

Jeg skal herefter sige nogle ord om de bemærkninger, der er knyttet til oppositionens fællesudtalelse. Den højtærede statsministers udtalelse herom overraskede mig ikke, den højtærede statsminister sagde egentlig helt nøjagtigt, hvad jeg havde ventet, og det kan derfor ikke undgås, at det, set med oppositionens øjne, i meget høj grad er de to små regeringspartiers stilling, der interesserer. Jeg lagde også mærke til, at man i går fra en enkelt side omtalte den Madsen-Mygdalske såkaldte tilpasning, der vendte brodden nedad, og — blev der tilføjet — dette medførte venstres selvfor skyldte fald. Det var den ærede radikale ordfører, der sagde noget sådant. Nu skal jeg naturligvis ikke gøre gengæld og komme ind på den opgangslinje, som har præget det ærede radikale parti siden da. Jeg skal følge den højtærede statsministers anvisning og lade være at drille; det er noget, der ligger både den højtærede statsminister og mig uendelig fjernt.

Det er klart, som det også er sagt fra forskellig side, at diskussionen om enkeltheder i vore forslag naturligt må vente, til de fremsættes som lovforslag og kommer til første behandling. Men det står mig egentlig temmelig klart, efter at jeg har hørt samtlige regeringspartiers ordførere, at man nu gør forsøg på at hente en gevinst på det, jeg vil kalde socialpolitikens overdrev. Jeg tror ikke, det er muligt. Det er navnlig børnetilskuddene, man hæfter sig ved. Jeg kan her henvise til, hvad der blev sagt i går, og jeg er vidende om, at også det ærede medlem hr. Poul Møller senere vil fremkomme med nogle betragtninger herom. Jeg kan dog ikke lade være med at sige, at det forekommer mig noget ejendommeligt, at netop de folk, der nærer bekymringer på disse områder, er de samme folk, som hidtil har stået som trofaste værnere af tøjskatten.

Jeg er heller ikke enig i det, der fra regeringens og dens partiers side er sagt om rente- og udlånspolitikken. Når jeg tænker på de taler, navnlig de to små regeringspartiers ordførere har holdt, er de for mig

[Erik Eriksen.]

et slående bevis på, hvor langt man er blevet spundet ind i socialdemokratisk tankegang.

Hvad angår statens udlån til erhvervsformål, skal man efter min opfattelse ikke stille det op på den kategoriske måde, at man skal sige blankt ja eller nej til alt, hvad der overhovedet måtte fremkomme. Man kan anlægge den principielle betragtning, og det er det, vi gør, at det ikke vil være klogt eller tilrådeligt at fortsætte med at finansiere erhvervslivets anlægsvirksomhed over skattepolitikken. Det forekommer mig, at man ganske ser bort fra, at de penge, der spares til skatter, får skatteyderne dog til rådighed til et andet formål.

Det ærede medlem hr. A. C. Normann var i denne forbindelse inde på ting, som overhovedet slet ikke er nævnt i fællesudtalelsen fra oppositionspartierne. Jeg tænker her på udstykningen. Jeg må indrømme, at det er lettere at tale om problemet, når man ikke har læst, hvad det drejer sig om. Men må jeg alligevel i denne forbindelse have lov at minde det ærede medlem om den landbrugskommission, der nu er bebudet nedsat. Jeg tror, der er én ting, man kan være helt overbevist om, nemlig at mange forhold vil gå imod det helt lille landbrugs fremtid. Med den affolkning, der finder sted i landbruget, nærmer den dag sig med raske skridt, da der ikke findes et tilstrækkeligt antal unge kvalificerede til at overtage det bestående antal brug. Jeg kunne også godt være polemisk og sige, at sandheden jo er, at det radikale parti netop støtter en politik, som indebærer den udvikling, at de mindre erhvervsdrivende, man taler så meget om, får så store vanskeligheder, at de ikke i det lange løb selv kan klare dem.

Må jeg om udstykningen tilføje, at det parti, jeg repræsenterer, gennem mange år har høvdet, at de landbrug, man oprettede, var for små. Det varede lang tid, inden vi trængte igennem med den opfattelse, og personlig må jeg tilføje, at man for mig at se i langt højere grad skulle give tilladelse til en sammenlægning af de eksisterende for små brug.

Jeg kommer så til det andet hovedpunkt i debatten om fællesudtalelsen, nemlig skattelettelsen. Det har været ganske in-

teressant at høre og i og for sig også i den sidste tid at læse om ankerne mod denne politik. Den socialdemokratiske ordfører, det ærede medlem hr. Per Hækkerup, var for et øjeblik siden inde på, at den skuffelse, jeg havde givet udtryk for med hensyn til hr. Jernert, var kommet noget sent. Nu har jeg ikke Social-Demokratens gengivelse af min udtalelse præsent. (*Afbrydelse*: Aktuelt!). Ja, Aktuelt, det er klart — man har fået navneforandring, man har sænket fanen; om man har fået noget i erstatning, kan jeg ikke vide noget om; det kan oplagskontrollen fortælle. Jeg har som sagt ikke præsent, hvad der stod. Jeg ved imidlertid, at jeg til Aktuelt sagde, at jeg var godt tilfreds med den del af hr. Jernerts udtalelser, der drejede sig om spareforslaget. Jeg blev så af den pågældende journalist spurgt, hvorledes jeg bedømte hr. Jernerts udtalelser om de 800 mill. kr. i skattelettelser. Jeg sagde da til journalisten, at han jo kunne spørge hr. Jernert, om denne var tilhænger af et overskud på statsbudgettet på 1 milliard kr. Videre adspurgt svarede jeg, at jeg ikke havde mere at bemærke i den anledning, og at det stod aldeles fast. Jeg kan ikke vide noget om, hvorvidt hr. Jernert har udtalt sig med rygdækning fra den organisation, han repræsenterer. Gennem de samtaler, jeg tilfældig har haft med andre, har jeg egentlig fået det indtryk, at hr. Jernert navnlig har talt på egne vegne. Men det kan det ærede medlem, som er journalist, jo undersøge nærmere.

Jeg siger altså, at det er interessante udtalelser, jeg har hørt, og jeg har fæstet mig ved, at man en gang imellem kan høre sagt, at den stramme finanspolitik er nødvendig af hensyn til valutastillingen. Når udviklingen så former sig på en måde, så dette argument ikke længere er anvendeligt, finder man et andet. Så anfører man f. eks. beskæftigelsen som grund til at bibeholde denne politik. Jeg må egentlig sige, at med det primitive instinkt, jeg naturligvis er i besiddelse af, står det sådan for mig, at man kan være helt sikker på, at de nuværende regeringspartier for deres vedkommende nok skal skubbe skattelettelserne ud i en uvis fremtid. Jeg hørte nok, at den højtærede statsminister havde nogle bemærkninger om foråret og større afklaring,

[Erik Eriksen.]

og nu bliver det naturligvis interessant at se, hvor længe der er til foråret. Jeg bemærker det kun.

Må jeg i denne forbindelse også nævne, at jeg kunne mærke på retsforbundets ordfører, det ærede medlem hr. Niels Andersen, at han absolut var noget trykket af situationen. Alligevel måtte det ærede medlem tage afstand fra den politik, oppositionspartierne har lagt op til, selv om jeg nok bemærkede, at det ærede medlem fandt, at der var mange gode tanker deri. Jeg kan godt forstå, det ikke er let for det ærede medlem, når han på samme tid skal tage hensyn til regeringsfællesskabet og sit partis fortid, og det, som det blev sagt i går, netop på en fødselsdag. Det er en næsten umulig opgave.

Det ærede medlem hr. Niels Andersen var inde på den interessante betragtning, at det, som det ærede medlem kaldte den gode økonomiske situation, såmænd hverken skyldtes regeringen eller oppositionen; jeg tror, det ærede medlem næsten ordret sagde: det er befolkningens skyld. Jeg går ind på tankegangen, men så er det, jeg spørger: hvorfor så hele denne voldsomme ængstelse for at vise befolkningen større tillid? Nu ved jeg godt, at den højtærede statsminister ikke kan lide dette ordvalg, det skal jeg senere vende tilbage til, men det er altså alligevel realiteten, at denne tillid vil retsforbundet ikke være med til at vise. En masse af det, det ærede medlem og andre siger herom, har kun til formål at skjule den kendsgerning, at man ikke tiltror befolkningen evner og vilje til at anvende de ofte surt indtjente penge fornuftigt, her må staten have førsteprioriteten, den anvender og investerer fornuftigere, end den enkelte private borger er i stand til. Det er det, der bliver tilbage, når afgørelsen skal træffes, og jeg har ikke noget at indvende imod, at man fra regeringshold så udpræget argumenterer for disse synspunkter og mod vore. Jeg kan ikke lade være med at sige det, fordi det var så interessant, også psykologisk, at følge den ærede ordfører for retsforbundet.

Den ærede ordfører priste jo landbruget for dets enestående produktions- og konkurrenceevne, erhvervet havde rationaliseret i tide, og jeg ved ikke hvad. Må jeg have

lov at sige til det ærede medlem, at jeg mener i al beskedenhed også at kende noget til landbrugets forhold, og jeg spørger: tror man virkelig med den situation, hvori dansk landbrug befinder sig, også på baggrund af den tørkeperiode, vi har oplevet og oplever, at dette landbrug i tilfælde af en skattelettelse skulle gå over til et stort personligt luksusbetonet forbrug? Tror man virkelig det? Selv det ærede medlem hr. A. C. Normann var dog inde på den tankegang, at høje skatter ganske rigtigt kunne hæmme investeringerne. Hvis jeg nu holder mig til det område, hvor jeg selv er bedst bevandret, altså landbruget, tør jeg roligt indestå for, at skattelettelser i dag ikke ville betyde overgang til et luksusbetonet forbrug.

Jeg kan nævne et andet forhold i forbindelse med landbruget netop på baggrund af den lovprisning, som den ærede ordfører for retsforbundet kom med, nemlig dette, at landbruget for mig at se står over for en tid med en meget alvorlig konkurrence. Det er ingen sag, så længe man er leverandør i en tørkeperiode, men landbruget står over for en meget alvorlig konkurrence i den kommende tid. Dette landbrug skal inden for det markedsområde, vi principielt har tilsluttet os, arbejde under konkurrencevilkår, som må give anledning til mange bekymringer. De andre landes landbrug kender ikke noget til faste skatter, som dansk landbrug ved enhver lejlighed og med rette beklager sig over. Derfor kan jeg ikke lade være med at pege på det ejendommelige i, at samtidig med, at man priser dette erhverv, så siger man: det skal alligevel være sådan i fremtiden, at dette erhverv skal have en forlods beskatning, som andre i konkurrencen ikke skal have.

Jeg har sagt, at investeringerne var for små også på dette område, og jeg vil her gerne indskyde en parentes i anledning af, at den højtærede statsminister var inde på landbrugets investeringer i bygninger og hævdede, at der her var tale om et betydeligt opsving. Jeg må sige, at det forstår jeg ikke. Jeg har gjort mig den ulejlighed at ringe for at få undersøgt, hvad det var for tal, der måtte ligge til grund. Hvis ikke jeg tager meget fejl, og det tror jeg ikke jeg gør, ligger det sådan med landbrugsbyggeriet, som skulle have haft et betydeligt opsving, at i 1954 anvendte man 110 mill. kr., i 1955

[Erik Eriksen.]

80 mill. kr., i 1956 og 1957 75 mill. kr. hvert år og i 1958 60 mill. kr. dertil. Det synes jeg er tal, man må sige er jævnt faldende. Jeg nævner det kun for at understrege den trang, der er ikke blot på dette, men på en række andre områder for investeringer.

Det var altså blot en sidebemærkning, og så må jeg måske sige til retsforbundet netop i denne aktuelle principielle situation, at egentlig er det jo dog en skæbnens ironi, at det eneste, retsforbundet for alvor kan påberåbe sig af regeringsfællesskabet, er, at det er lykkedes at få de kommunale ejendomsskatter forhøjet. Velsignelsen heraf vil mange allerede have følt, og der vil blive flere endnu. Derfor var det også klogt af det ærede medlem hr. Niels Andersen under denne debat helt at gå uden om de konkrete ting, vi med visse mellemrum kan læse om i pressen, f. eks. frivillig overgang til fuld grundskyld o. s. v.

Må jeg til sidst sige, at det oplæg, som oppositionen har givet ved sin fællesudtalelse, tror jeg ganske sikkert skal blive stående; det skal nok øve sin virkning.

Jeg skal ikke i anledning af den kritik, der er rejst imod dette program, videre nævne den ærede radikale partiformand; men jeg kan ikke lade være med at tilføje, at det er interessant, at når Københavns overborgmester, Sigvald Munk, også er inde på tanken om skattelettelse, så kritiserer man ham ikke. Overborgmesteren har meddelt, at han vil foreslå en nedsættelse af den kommunale skat, og at han samtidig har planer om at lette afgifterne på kommunens takster på gas og elektricitet. Hvad nu med kritikken af overborgmesteren? Idet jeg stadig lægger mig på sinde, hvad den ærede radikale ordfører sagde i går, vil jeg gerne spørge ham, om det ligger således, at hans partifæller i borgerrepræsentationen afgjort og klart allerede nu vil erklære, at de vil stemme imod overborgmesterens forslag om skattelettelser.

Det er min overbevisning, at den politik, vi fra oppositionens side har lagt op til, er

absolut nødvendig, og vi har, jeg gentager det, nu haft lejlighed til at sammenligne venstres og de konservatives program med regeringens åbningstale. Man kan angribe vort program, som man har gjort det, man kan håne det, . . . (*Tiltråb fra ministerbænkene: Hør!*) . . . Ja, det er hørt, men alligevel er jeg helt overbevist om, at det vil blive stående som udtryk for en anden vej end trekantregeringens. Jeg er helt overbevist om, at det vil blive husket, at en meget væsentlig del af det danske folketing er fremkommet med et spare- og skattelettelsesprogram, der er et brud med efterkrigsårenes statsformynderi på en række områder.

Man taler i forbindelse med oppositionens stilling om „tidspunkt“ og om „uansvarlighed“. Jeg mener, at tidspunktet for denne politik må være nu, da vi netop går ind i det større markedsområde. Jeg har allerede peget på, at de private investeringer er nødvendige i en grad som vel aldrig før. Og hvad angår uansvarlighed, kan man vel passende lade diskussionen herom ligge og lade vælgerne være den dømmende magt. Befolkningen har, tror jeg, et ganske skarpt blik for, hvem der bruger pengene fornuftigt; det skal befolkningen nok finde ud af.

Når jeg nu hører det ærede medlem hr. Per Hækkerups udtalelse om skatterne, kan jeg ikke lade være med at sige, at de penge, der flyder derigennem, jo er penge, der kommer tilbage igen på en eller anden måde ved en eller anden lejlighed. Man må heller ikke glemme, at den administration, der er formynderstatens stramme finanspolitikens nødvendige redskab, ikke er gratis. Jeg har før sagt det på den måde, at i praksis former det sig sådan, at det er, som om den hånd, man giver med, rummer lidt mindre end den, der tager. Det er noget, enhver kan se. Og når antallet af offentligt ansatte i efterkrigsårene er steget så voldsomt, er det jo ikke noget, der er gratis. Når statens opgaver i antal og omfang forøges, når staten ved enhver lejlighed skal træde til med tilskud, eller hvad det nu kan

[Erik Eriksen.]

være, må alt dette først igennem administrationens papirmølle.

Derfor vender jeg mig til statsministerens udtalelser om at vise borgerne større tillid. Jeg tror virkelig, tiden er inde til at gøre det. Jeg synes egentlig ikke, at den højtærede statsministers sidste bemærkninger om disse forhold helt svarede til hans format, de svarede i hvert fald ikke til hans logiske sans. Da talen var om tillid kontra mistillid til borgerne, sagde den højtærede statsminister, hvis jeg fik rigtig fat på det — jeg forstod, at disse udtalelser nærmest var henvendt til dansk ungdom — at han og hans regering, det var vel underforstået, ville skabe gode kår for borgerne, god forbrug, god produktion, stadigt arbejde; det skulle ungdommen mærke, sagde han. Det er jo noget, vi alle sammen ønsker, men forskellen i vort syn er vel, at vi fra vor side har større tillid til borgernes sunde fornuft, end socialdemokratiet har. Socialdemokratiet og regeringen nærer en absolut mistillid til, at borgerne selv kan forvalte deres indtægter, og derfor skal disse skatteborgere — det er programmet for ungdommen — skattemæssigt såvel som på alle andre områder behandles derefter. Det er vor opfattelse, at jo mere borgerne selv får mulighed for at skaffe sig de goder, den højtærede statsminister omtalte, des bedre er det, både for staten og for borgerne.

Poul Møller: Den højtærede statsminister fremhævede i sin svartale i formiddags landets almindelige økonomiske stilling, og det ærede medlem hr. A. C. Normann gjorde det samme i går, begge på en sådan måde, at man egentlig fik indtryk af, at de ønskede at sige: her kan I se, hvad denne regering har skabt, hvilke lykkestilstande der er opnået, fordi trekantregeringen blev tilvejebragt i maj 1957.

Jeg havde egentlig troet, at vi ved denne åbningsdebat skulle have været fri for denne diskussion om årsagerne til den økonomiske bedre stilling, landet har i dag.

Jeg havde egentlig regnet med, at regeringen havde gjort ligesom det ærede medlem hr. Per Hækkerup, roligt havde erkendt, at der var jo dog andre faktorer, der ligesom havde hjulpet lidt med og havde støttet trekantregeringen en lille smule i hvert fald, men

disse andre faktorer undlod den højtærede statsminister generøst at omtale i formiddags, og det faldt naturligvis slet ikke det ærede medlem hr. A. C. Normann ind overhovedet at antyde dem i går. Jeg bliver derfor nødt til at sige ved denne lejlighed, at der fra første kvartal 1957 indtil nu er sket en forbedring af landets bytteforhold, af forholdet mellem vore eksportpriser og importpriser, med 16 pct. Denne forbedring med 16 pct. på en samhandel med udlandet på omkring 9 milliarder kr. skulle, alt andet lige, uden hensyn til de foranstaltninger, der er vedtaget af det høje ting, eller som regeringen administrativt har gennemført, have omsat sig i en valutaforbedring på 1.350 mill. kr. om året. Vi har fået en valutaforbedring, vi har fået en stor valutaforbedring, men vi har ikke fået en valutaforbedring på 1.350 mill. kr. om året, og derfor tror jeg, det er nødvendigt at korrigere lysmaleriet på dette enkelte område.

Hvad er så årsagen til dette forbedrede bytteforhold? Det er vel bedre afsætningsvilkår på landets hovedmarkeder. Og hvorfor har vi fået bedre afsætningsvilkår på det vesttyske og det britiske marked, hvorfor har vi fået det på det meste af det europæiske marked? Fordi andre regeringer, liberale og konservative regeringer, ude i Europa har genskabt Europas økonomi og har hævet levestandarden hos vore kunder så stærkt, at danske varer nu bedre kan sælges. Og så har vi haft glæden af de lavere priser på de råvarer, vi skal indføre til vor produktion.

Det er disse momenter, der har givet hele den vestlige verden en højkonjunktur, og det havde været mere enestående, om det var lykkedes den danske regering slet ikke at give Danmark nogen andel i højkonjunkturen i verden omkring os. Det må dog være således for det lille Danmark, at vi i høj grad præges af det, der foregår omkring os. Lad derfor denne diskussion fare. Regeringen kan ikke med nogen ret fremstille sig som den, der har skabt vestens højkonjunktur, og altså heller ikke som den, der har skabt Danmarks.

Det ærede medlem hr. Per Hækkerup holdt her i anden omgang en programtale, synes jeg næsten man kan sige. Det havde egentlig været rart, om vi havde fået denne programtale på et tidligere tidspunkt, for

[Poul Møller.]

så havde vi haft noget mere at diskutere. I denne programtale sagde han, at vi skulle have en fortsat indkomstudjævning. Nu ved jeg ikke, om dette dækker alle regeringspartierne, om også det ærede medlem hr. Niels Andersen mener, at der er brug for en fortsat indkomstudjævning her i landet. Men som argument for, at vi skulle have en fortsat indkomstudjævning, pegede det ærede medlem hr. Per Hækkerup på, at personer med en indtægt på over 20 000 kr. — 60 000 mennesker — indtjente 2 milliarder, medens 320 000 personer med indtægter mellem 5 000 kr. og 7 000 kr. også kun indtjente 2 milliarder. Det var hovedargumentet for, at vi skulle fortsætte indkomstudjævningen. Som det høje ting ved, svarer en indkomst på 20 000 kr. til en folketingsmands løn, og det er jo ikke mere, end at man var næsten nødsaget til at forhøje folketingsmændenes lønninger til dette beløb, for at man så nogenlunde kunne klare sig; det syntes man endda var rimeligt. Det er altså ikke rige folk alle sammen. Det drejer sig om en femtededel af landets nationalindkomst, der indtjenes af personer med indtægter over 20 000 kr. Hvis man nu ville fortsætte indkomstudjævningen, kunne man altså tage 2 milliarder fra dem, der tjener mere end 20 000 — så tjener de slet ingenting mere, det er jo så kraftigt, som man kunne gøre det. Men hvad kunne disse 2 milliarder så hjælpe på det offentlige forbrug, der i dag nærmer sig de 10 milliarder? Ja, disse tal viser, at vi ved at konfiskere alt, hvad disse mennesker med over 20 000 kr. tjener, kunne dække $\frac{1}{5}$ af det offentlige forbrug. Heraf ser man med al ønskelig tydelighed, hvilken ligelig indkomstdannelse der er her i landet, og hvor lidt der er at tage fra dem, der tjener over 20 000 kr., altså over en folketingsmands løn. Derfor synes jeg, at ærede medlemmer af socialdemokratiet virkelig skulle tænke på, om det er et godt programpunkt at blive ved at sige „fortsat indkomstudjævning“, om det ikke er mere realistisk at gøre op og sige, som jeg gjorde i går, at nu har indkomstudjævningen nået ethvert rimeligt mål.

Det ærede medlem hr. Per Hækkerup pegede på, at man nu fører en anden politik end den, man førte op til 1929-30. Mon ikke

det ærede medlem vil give mig ret i, at denne diskussion ikke kan være særlig interessant. Der er dog vist ingen, der mener, at vi skal tilbage til 1920ernes økonomiske politik, men det ærede medlem må sikkert også give mig ret i, at det ikke var Danmarks økonomiske politik i 1920erne, der førte til verdenskrisen. Det ærede medlem ved jo sikkert, at der skete noget uden for Danmark, som medførte verdenskrisen, og som gjorde, at det ikke var muligt, heller ikke for den socialdemokratiske regering, der kom til i 1929, at standse verdenskrisen og ved omlægning af den økonomiske politik at redde Danmark fra at få en meget stor arbejdsløshed.

Hvad skal denne diskussion tjene til? Den skal vel kun tjene til at mistænkeliggøre det økonomiske program, som vi opstiller, og sige: I vil tilbage til verdenskrisen. Naturligvis vil vi ikke det. Vi vil naturligvis forøge produktionen. Vi tror bare, vi kan forøge produktionen mere og bedre ved at give det enkelte menneske en større mulighed for en indsats, når det kan se, det kan få mere ud af sit arbejde, få mere ud af sit initiativ. Det ærede medlem kan kalde det en snæversynet, egoistisk politik, som det ærede medlem gjorde det, men det er dog trods alt kun ved at appellere til det enkelte menneske, rigdommen kan stige, den samlede velstand kan stige, det er vi enige om. Fra det øjeblik, socialdemokratiet har forladt nationaliseringsideerne, at ville socialisere industrierne og selv lede dem fra statens side, fra det øjeblik har man anerkendt, at det skal være menneskene derude, der igennem eget initiativ og ikke gennem beslutninger her i det høje ting eller ovre i regeringskontorerne skal skabe velstandstilvæksten, produktionsstigningen, og derfor synes jeg også, at i det øjeblik man forlader nationaliseringstanken og vil tale om socialdemokratiets politik, må man også her tage konsekvensen, og så må man sikre, at folk får lyst til at arbejde mere, investere mere og spare mere.

Det ærede medlem hr. A. C. Normann var inde på forsvarsspørgsmålet. Jeg vil ikke optage nogen diskussion med det ærede medlem om forsvarsproblemet her i dag. Jeg tror ikke, det tjener noget fornuftigt formål. Når det ærede medlem mener, at den radikale indflydelse i denne sag skyldes,

[Paul Møller.]

at det radikale partis anskuelser deles af grupper inden for alle partier, så ved det ærede medlem jo lige så godt som jeg, at det er fuldstændig urigtigt. Det ærede medlem ved godt, at når det radikale venstre har en indflydelse i denne sag, skyldes det alene, at det radikale venstre sidder i regeringen, og ikke nogen som helst anden faktor. Var det radikale venstre uden for regeringen, havde det radikale venstre ingen indflydelse, så lidt som det havde det i 1950-51, da de forrige forsvarslove blev vedtaget, og så lidt som det havde det i 1949, da vi gik ind i Atlantpagten.

Jeg vil også gerne have, at det ærede medlem skal forstå, at det, jeg her siger, ikke må udlægges således, at han kan gå ud fra, at noget af det, han har sagt, bliver accepteret, fordi det ikke bliver imødegået. Det ærede medlem havde en enkelt bemærkning om tjenestetiden i den retning. Alt det ligger nu i udvalget. Venstre og det konservative folkeparti har forelagt deres forslag, nu skal forhandlingerne i gang i udvalget. Vi har nu set regeringens udspil. Vi har haft en offentlig debat. Venstre og de konservative har, efter at forslagene er blevet gennemregnet, stillet deres ændringsforslag. Nu skal spørgsmålet drøftes, og så håber vi, at et hamskifte vil finde sted, og man skal jo ikke forstyrre slangen, medens den skifter ham.

Med hensyn til vore egne forslag forekommer det mig, at det ærede medlem hr. A. C. Normann skulle tænke lidt på, om ikke man, for at en debat overhovedet kan have nogen nytte, i hvert fald må prøve på ikke at stikke modstanderen motiver i skoene, som han ikke har givet udtryk for, eller som man kun ved en høj grad af mistænksomhed er i stand til at skabe. Var det ikke en idé f. eks. at gå ud fra, at hvad ens politiske modstander siger, mener han? Når vi nu har rationaliseret os så vidt, at vi udleverer ordførertalerne til hinanden, således at det ærede medlem kan se, hvad der bliver sagt, kan læse sig til det, vil der så ikke komme noget bedre ud af disse folketingsdebatter, hvis man holder sig til det, der bliver sagt, og ikke prøver på at sige det modsatte? Glemmer vi det, bliver det vist efterhånden umuligt at få noget ud af folketingsdebatterne.

Det ærede medlem gjorde nogle bemærkninger om vore forslag. Han sagde bl. a., at skattelettelse vil øge omkostningerne. Det må jo være en højst mærkelig tankegang, der kan føre til, at man siger, at det, at borgerne får færre byrder, mindre at betale, skulle øge erhvervslivets omkostninger. Det må være en tankegang så snoet og så indviklet, at den kun kan fødes i en radikal hjerne. Tror man, at en lettelse i landbrugets ejendomsskatter vil øge landbrugets omkostninger? Så kan man gå ud og spørge den enkelte landmand, om han, hvis han nu ikke skal betale så meget i ejendomsskat mere, som han skulle tidligere, så føler, at det bliver dyrere for ham at producere. Jeg tror da, han vil sige, det bliver billigere for ham.

Det ærede medlem ville nok diskutere en skattenedsættelse, men først når produktionen muliggjorde det. Hvornår muliggør produktionen en skattenedsættelse? Har vi ikke her i dag og i går hørt om produktionsstigning? Ved vi ikke, at der er foregået en produktionsstigning her i landet? Skulle tiden så ikke være inde til sagligt at diskutere en skattenedsættelse? Dér må jeg udtrykke min anerkendelse over for den højtærede statsminister, som jo var langt mere fordomsfri i denne henseende og erkendte, at det ikke umiddelbart kunne afvises, at staten ikke skulle have hele den skattestigning, som en uændret udskrivning ville give til næste år, erkendte altså, at den produktionsstigning og indtægtsfremgang, der har fundet sted i år, ikke behøver og ikke bør medføre, at alle mennesker skal rykke op i progressionen og aflevere mere til staten. Se, det var en fornuftig tankegang, men en tankegang, der altså var det ærede medlem hr. A. C. Normann fremmed.

Så siger det ærede medlem, at de borgerlige partier vil forøge købekraften med 1 milliard kr. Se, det er jo også ganske at se bort fra både forslagene og deres naturlige konsekvenser. Når man taler om købekraftens udpumpning på 1 milliard kr., ser man helt bort fra vort besparelsesforslag. Man ser bort fra, at dog vel nogle af disse penge vil gå til den private opsparing og øge denne, og man ser bort fra, at staten igennem forbrugsafgiftssystemet vil inddrage en væsentlig del af den forbrugsstigning, der kan blive tale om. Det ser man

[Poul Møller.]

ganske flot bort fra og fortæller bare, at her er den uansvarlige opposition, der vil uddele 1 milliard kr.

Hvordan har det ærede medlem egentlig tænkt sig, at en proportionalsskat, som han selv er tilhænger af, skulle virke, hvis ikke staten skulle give afkald på at få en mere og mere øget procentdel af borgernes indtægter, efterhånden som de rykkede op i progressionen?

Der var en dualisme i det ærede medlems indlæg. Han talte om os som nedskærende. Han talte om Madsen-Mygdalpolitik. Han talte om det sociale tilbageslag, der ville ske, hvis vore partiers ønsker blev gennemført, og han talte samtidig om den kolossale forbrugsudvidelse, der var ganske uansvarlig, som vi også ville gennemføre. Kan det ærede medlem dog ikke for sin egen skyld se, at der er kludder i argumenterne? Han kan ikke angribe os for begge dele. Troer han virkelig selv på, at folk er så naive, undervurderer han ikke borgernes, vælgerens hjerner, hvis han tror, at de kan fatte talen om, at vi både skal angribes for at nedskære den jævne befolknings forbrug og samtidig for at udvide dens forbrug? Begge dele lader sig dog ikke gøre.

Lad os se på, hvad det er, man siger om nedskæring i programmet. Det er jo særlig børnetilskuddene, som det ærede medlem, andre ærede medlemmer og den højtærede statsminister har talt om i forbindelse med dette program. Nu synes jeg egentlig, at med lidt god vilje kunne såvel den højtærede statsminister som ærede medlemmer have gjort sig bekendt med indholdet af vore tanker, for vi har fremsat dem her som forslag til beslutning sidste vinter — jeg ved nok, at man fra regeringsbanken ser stort på oppositionens forslag, man læser dem åbenbart ikke igennem — dermed har vi fastlagt, hvad det var, vi ville med børnetilskuddet, og hertil henviser vi i en offentlig udtalelse af 4. oktober. Her har vi sagt, at det, vi vil med børnetilskuddet, er, at det bruges som en hjælp til dem, der har mange børn eller meget dårlige indtægter.

Når det ærede medlem hr. A. C. Normann siger, at det vil gå ud over dem, der er allerdårligst stillet, er det altså direkte forkert. Han kunne for det første

have hørt, hvad jeg har sagt, og for det andet have læst forslaget fra i fjor. Vi foreslår for de allerdårligst stillede, at børnetilskuddet skal forøges fra 210 kr. til 240 kr. om året; det kunne han have læst sig til. Vi foreslår dernæst, at børnetilskuddene skal gøres mere smidige, således at de falder bort for det første barns vedkommende ved en indtægt på 6 000 kr., for det andet barns vedkommende ved en indtægt på 9 000 kr., og resten af børnetilskuddene ved 12 000 kr.s skattepligtig indkomst. Han kunne endvidere se, at samtidig med at vi foreslår dette: forhøjelse i bunden og nedtrapping efter børneantallet, foreslår vi, at børnefradraget forhøjes fra de nuværende 600, 700 og 800 kr. for første, andet og tredje barn til 1 000 kr. for hvert barn, og at dette børnefradrag bevares op til barnets 21. år, hvis det er under uddannelse, mens såvel børnetilskud som børnefradrag falder bort senest ved det 18. år efter den gældende ordning. Alt dette kunne det ærede medlem hr. A. C. Normann have vidst. Når han alligevel giver udtryk for noget andet, er det, fordi han ikke ønsker at få andet ud af denne debat end mistænkeliggørelse, og så har det ikke meget formål at diskutere her.

Vi vil jo netop føre en socialpolitik — og det siges adskillige gange i vore udtalelser og blev også sagt her i går — der sætter os i stand til at tage os ordentligt af de dårligst stillede. Jeg nævnte nogle grupper: de blinde, de vanføre og de forældreløse børn, for hvem jeg mener der er grund til at gøre en indsats. Det ærede medlem hr. Erik Eriksen har peget på andre forhold. Det, vi mener vi skal, er at koncentrere socialpolitikken, at lade den gå i dybden dér, hvor der virkelig er nødstilstande, og ikke bruge så mange tusind millioner, som vi gør ved at føre en socialpolitik til fordel for praktisk talt alle indkomstnydere her i landet.

Det ærede medlem hr. A. C. Normann udtalte, at de konservative altid har overset de mindre erhvervsdrivendes interesser. Hvad er nu det for en påstand? Det, vi har gjort, er, at vi har vendt os imod statslån såvel til mindre som til større erhvervsdrivende, fordi vi ikke mener, at det hjælper erhvervslivet og de mindre erhvervsdrivende en pind, om man uddeler statslån

[Paul Møller.]

til den ene eller den anden. Man tager kun af den samlede kredittmængde og den samlede investeringsmængde nogle skiver ud, som man så giver til dem, man ønsker at favorisere, mens man forstyrrer hele kreditmekanismen og kreditpolitikken derved.

I foråret udtalte nationalbankdirektøren — jeg ved, det er en person, som det ærede medlem hr. A. C. Normann har respekt for — at der er en sådan kreditsituation her i landet, at ethvert rimeligt kreditformål kan tilgodeses. Hvorfor skal man i en sådan situation fortsætte med statslån? Hvad idé er der i det? Ingen som helst idé andet end, at staten kommer til at råde over en større del af indkomsterne og bliver en fordelingscentral.

Det ærede medlem hr. A. C. Normann spurgte, om vor nedskæring af boliglånene drejede sig om de lån, der var givet tilsagn om, eller om fremtidige tilsagn. Det ærede medlem må undskylde, men jeg havde egentlig troet, at det ærede medlem ville være i stand til at forstå, at vi ikke stiller forslag om at nedskære tilsagn, der er givet. Vi ved naturligvis godt, at staten må indfri de forpligtelser, den har påtaget sig. Intet parti kan jo stille et forslag om, at forpligtelser, staten har påtaget sig over for bygherrer eller andre, ikke skulle indfries. Det, det drejer sig om, er fremtidige tilsagn, og herom siger regeringen, at dem har boligministeren standset. Så sagde jeg i går — det kunne det ærede medlem have hørt — at det er da udmærket, de er standset, så er jo allerede dette forslag realiseret, så er de hundrede millioner, vi hidtil har ydet i statslån, og som vi har opkrævet skatter for at kunne yde i statslån, frigjort til anden anvendelse — og efter vort skøn til skattelettelse. Gennem årene har man søgt at finansiere boliglånene gennem beskatning af befolkningen. Er det så ikke rimeligt, at man, når man ophører med boliglånene, giver befolkningen skattelettelse?

Med hensyn til pristallet var det ærede medlem jo særdeles forarget over, at man overhovedet kunne overveje at tage skatterne ud af pristallet, lige efter at man havde gennemført en skattelettelse. Nu tror jeg nok, at lønmodtagerne her i landet ville blive lidt mere foragede, hvis man tog

skatterne ud af pristallet, lige efter at man havde gennemført en skatteforhøjelse. Jeg tror i og for sig, man må sige, at det tidspunkt, hvor det ville være rimeligt at tage dem ud, er, når man gennemfører en skatteenedsættelse. Hvorfor i alverden skulle lønmodtagerne her i landet ikke have glæde af en skatteenedsættelse? Er det det ærede medlems opfattelse, at lønmodtagerne ikke skal have glæde af den skatteenedsættelse, det ærede medlem måske ligger og lurere på at give til foråret, eller som den høje regering tænker sig at gennemføre? Skal lønmodtagerne i form af lavere lønninger give afkald på at få nogen glæde af denne skattelettelse? Det ville være interessant at høre. Derimod hvis man skal gennemføre en skattelettelse, der skal fremme den enkelte borgers opsparingslyst og hans vilje til selv at løse og klare flere problemer i forbindelse med den omlægning af socialpolitikken, vi har talt om, så må det også være rigtigt, at han får glæde af skattelettelsen. Det ville dog være helt forkert — og jeg kunne have lyst til at høre det ærede medlem hr. Per Hækkerups mening herom — hvis vi havde foreslået, at lønmodtagerne f. eks. skulle give afkald på noget af deres børnetilskud og huslejetilskud, samtidig med at vi gennemførte en skatteenedsættelse, der ville have reduceret deres lønindtægt. Så ville man have sagt, at på den ene side får de slet ikke noget, og på den anden side tager man noget fra dem. En sådan politik kan det ærede medlem ikke friste os med, en sådan asocial og lønmodtagerfjendtlig politik får det ærede medlem os aldrig med til.

Til det ærede medlem hr. Niels Andersen har jeg ikke mange bemærkninger. Jeg synes, fortvivlelsen lyste ud af det ærede medlems tale, den blev derfor så usammenhængende, at det kan være svært overhovedet at finde mening i den. Og det må naturligvis også være svært at finde mening i en retsstatstale, efter at det store grundskyldsprojekt er kuldsejlet. Det må være svært, efter at grundstigningsskylden har vist sig at føre til tilstande, så statsministeren i sin åbningstale kan sige, at ejendomspriserne er steget det sidste år næsten mere end nogen sinde før; det må være svært at finde trøst, når man har set, at den kommunale skatte-reform, man nærrede en sådan lid til, bare

[Paul Møller.]

førte til, at vel opkrævede man højere grundskyld, men til gengæld nedsatte man ikke indkomstskatten, som man ville.

Det ærede medlem siger om dette sidste: det er ikke vor skyld, men kommunernes, vi kunne ikke diktere dem det. Nej, det kan det ærede medlem virkelig ikke, men man kunne have ladet være med at give dem de øgede indtægter fra skatteborgerne; det var der modstand nok imod her i salen. Det ærede medlem kunne have knyttet sig lidt nærmere til os andre, så var det blevet klaret.

Det ærede medlems begrebsforvirring med hensyn til kapitaludnyttelse, renteslaveri og al den slags ting skal jeg ikke komme ind på her. Det ærede medlem gik imod diskontopolitikken og syntes, at den diskontopolitik, der er ført herhjemme, var forkert. Alt det kan han drøfte med sine regeringskollegaer, med den højtærede handelsminister, der er kgl. bankkommisær, og med andre på den side. Det har altså vist sig, at renten kan stige, når det ærede medlems ministre sidder i regeringen.

Kun én ting vil jeg gøre det ærede medlem opmærksom på, nemlig at det er lovlig flot af ham at sige, at det især er de konservative, der har kæmpet for beskyttelsesforanstaltninger her i landet. Det ærede medlem sidder jo ikke så forfærdelig langt fra de socialdemokratiske bænke, og det ærede medlem må da også historisk vide så meget, at folketingsvalgene i 1932 og 1935 drejede sig om, hvorvidt valutacentralen skulle opretholdes eller ej. Det ærede medlem må vide, at dengang stod de radikale og socialdemokraterne på det standpunkt, at valutacentralen skulle opretholdes, medens vi andre gik imod det og gik til folketingsvalg to gange på spørgsmålet. Så meget må det ærede medlem vide, så meget politisk historie må det ærede medlem dog have sat sig ind i, inden han kom ind i det høje tæppe. Ja men hvorfor så sige, at det især har været de konservative? Vi har gennem mange år ført den politik, som det ærede medlem nu er tilhænger af: at man gennem en toldrevision og en toldreform bringer det dertil, at vi kan komme væk fra de fordyrende importrestriktioner. Det ærede medlem må også vide, at der har aldrig været et liberaliseringsinitiativ i

vareforsyningsudvalget, uden at det er blevet støttet af de konservative medlemmer af dette udvalg.

Jeg synes derfor, det ærede medlem skal lægge den slags ting fra sig; det kan måske bruges ude omkring i landet, hvor det ærede medlem holder så mange møder, men ikke herinde, for her er der en lang historisk hukommelse, måske ikke hos de enkelte medlemmer, men Rigsdagstidende og alt sådan noget står derovre.

Det ærede medlems situation gør, at jeg ikke skal henvende flere bemærkninger til det ærede medlem. Skatterne er, medens hans partifæller har siddet i regeringen, steget — som jeg nævnedes i går — op til 2 000 mill. kr., når vi tager indeværende år med. Men jeg venter, at det ærede medlem vil støtte vor politik, når først han har fået sundet sig oven på jubilæet, og at han ikke fremover vil fastholde den „grausame Salbe“, som han affyrede mod en skattenedsættelses- og besparelsespolitik.

Jeg har dernæst nogle afsluttende bemærkninger til den højtærede statsminister. Jeg takker statsministeren, fordi han, som den elegante fægter han er, afparerede slaget; der var ganske vist ikke noget modstød, ikke noget, der gjorde ondt eller fortræd, og det var kun godt, men han opfangede stødet med sin kappe, således at det ikke fik lov til at ramme ham. Og jeg forstår det sådan, at vi kan komme igen senere og tale sammen om en skattelettelse.

Den højtærede statsminister mente, at en skattelettelse ville medføre en rentestigning, og også det er en af de ting, som det må være svært at få sagt og endnu sværere at få tænkt. Det er selvfølgelig lettere at sige det, hvis man ikke har tænkt over det, men hvis man har tænkt over det, må det være svært at sige det. For i almindelighed må det vel være således, at hvis man lavede en købekraftsudpumpning o. s. v., så skulle det faktisk føre til et rentefald, til at der kom så mange flere penge i omløb, at renten ville falde, og så skulle den øgede privatopsparing, der ville komme som følge af, at opsparingsevnen steg, fordi skattebyrden faldt, så skulle den vel også øge investeringskapitalen, så man kan låne af den private sektor — som man kalder den med et fint ord — billigere, end man kan nu. Så kommer problemet ind om

[Poul Møller.]

de offentlige lån, men når man samtidig foreslår, at statens og kommunernes finansieringsbehov skal lettes, så de ikke skal søge lånemarkedet — således som den højtærede statsminister talte om — fordi vi afvikler statens udlånspolitik, og fordi vi indskrænker en del af statens egne kapitaludgifter, anlægsudgifter, når man altså foretager sig det, skulle staten ikke længere kræve så meget af lånemarkedet, som den ellers skulle. Hvis man gav skattelettelse og man samtidig øgede den private opsparring, skulle der gå mere til investering. Men det, der muligvis kan være et problem, er, om der måske kommer for meget til investering. Det er langt snarere problemet, at investeringskapitalen måske vil blive for stor og dermed arbejdsudbuddet for stort. Herom gjorde jeg nogle bemærkninger i går, og jeg er stadig villig til sagligt at diskutere det; men jeg tror ikke, det vil ske, når man her for det første overser statens forbrugsafgiftssystem, som jeg har nævnt, og for det andet overser, at man gennem vor politik nedskærer de offentlige udgifter.

Ja, jeg er klar over, at jeg ikke har tid at gøre flere bemærkninger. Jeg skal da kun sige så meget til sidst vedrørende de unge, som statsministeren talte om, at vi har megen fortrøstning til, at de unge i vort program vil se helt andre muligheder, helt andre chancer for en fremtid i frihed, end de vil finde i trekantregeringens politik. Derfor, højtærede statsminister, er vi i godt humør. Og vi er ikke mindst efter denne debat i godt humør, thi for det første har vi jo fået delvis tilsagn om, at man vil være med til det, vi foreslår, eller en del af det — måske ikke til besparelser, men det vil jeg da håbe man vil, når det kommer til stykket — og for det andet går vi fra denne debat overbevist om, at der ikke var én eneste af regeringspartiernes ordførere, ej heller den højtærede statsminister, der var i stand til at rokke noget af de argumenter eller synspunkter, der danner baggrund for dette fællesprogram.

A. C. Normann: Det ærede medlem hr. Erik Eriksen, som for nylig havde ordet, understregede stærkt oppositionspartiernes glæde over det nye program. Det ærede

medlem udtalte, at dette er et program, som vil blive husket, dette er et program, som vil komme til at indgå med vægt i den politiske debat i fremtiden.

Jeg er ikke så sikker på, at jeg tør benægte, at det nye program vil blive husket. Når det i øjeblikket vækker så stor opmærksomhed og måske også vil blive husket et stykke tid, er det vel af den grund, at det vistnok er første gang igennem omkring 5 år, oppositionen har svunget sig op til overhovedet at blande sig i tingene på en anden måde end med surhed over for flertallets politik. Desuden må man jo sige, at oppositionens presse har gjort et dygtigt stykke arbejde for, at programmet vil blive husket et stykke tid. Jeg synes rent ud sagt, at en del af oppositionens blade kaglede temmelig stærkt, efter at det æg var blevet lagt — men nu er det jo sådan, at høns også kagler, når der bliver lagt et vindæg.

Når det ærede medlem hr. Erik Eriksen gerne vil fastslå, at vi andre under denne debat har beskæftiget os så stærkt med dette program, må jeg dog sige, at det ærede medlem sagtens kan få det til at se sådan ud, når det ærede medlem inkorporerer alle de bemærkninger, vi har sagt om den økonomiske politik og hele den situation, som giver stoffet til denne debat, som kommentarer til oppositionens forslag; i så fald har denne debat så godt som udelukkende beskæftiget sig med oppositionens nye forslag.

Berlingske Aftenavis betegnede oven i købet programmet som et chokerende program, som havde hensat offentligheden i en choktilstand, og bladet hævdede, at der var tale om intet mindre, end at de to partier, som har fremsat det, vendte op og ned på de rodfæstede økonomiske begreber, der har været god praksis i de sidste 30 år. Nu er det jo rigtigt nok, at økonomisk kyndige folk virkelig er blevet forbauset over programmet; men mon ikke også en hel del andre mennesker er blevet noget chokeret, f. eks. medlemmerne af de to partiers folketingsgrupper? Thi lørdag den 3. oktober anede jo næsten ingen af dem, at de søndag den 4. oktober skulle vende op og ned på deres rodfæstede økonomiske begreber. Ja, Berlingske Aftenavis siger det rent ud: få af de menige medlemmer

[A. C. Normann.]

anede, hvad der forestod, da de hin dag indfandt sig på Christiansborg.

Jeg tvivler om, at en politik, der yderligere øger det allerede stærkt stigende forbrug, vil få tilslutning hos nogen ansvarlig økonomisk kyndig eller ret længe vil være i stand til at vække interesse hos venstres menige vælgere i de frie erhverv. Det har jo også været en lidt mærkelig og chokerende oplevelse at høre, at ledende erhvervsfolk afsiger en så sikker og fældende dom over oppositionens principper, som tilfældet er. Det sætter alvoren i hele foretagendet i et nyt og mærkeligt lys, at samme dag, som det ærede medlem hr. Erik Eriksen i et blad erklærer sig helt enig med Grosserer-Societetets direktør Jernert, erklærer det ærede medlem hr. Poul Sørensen sig ganske uenig med denne. Hvad er det så, de to ærede partiformænd er så indbyrdes uenige om? Det er noget, som trænger til en kommentar.

Jeg tror faktisk, at hvis de to ærede partier nu havde nøjedes med et mere realistisk beløb i skattenedsættelse end 800 mill. kr., samtidig med at de altså kræver forsvaret gjort meget dyrere, ville en sådan politik have været farligere for regeringen end den, de nu går ind for. Det foreliggende forslag, tror jeg, betragtes i al ligegyldighed som en for banal valgmanøvre. Jeg synes, at vi trods alle ønsker om at takkes alle dele af befolkningen — og det er jo ønsker, der er forståelige og for den sags skyld også prisværdige i sig selv, fordi det jo er befolkningen, der har anmodet os om at tage os af dens anliggender — burde se det som vor opgave at varetage befolkningens interesser på adskilligt længere sigt end til valgdagen. Hvis vi kan være enige om dette, må opgaven for den økonomiske politik være at imødegå den fare for ny inflation, der truer som følge af det øgede forbrug.

Nu er det jo kun godt, at forbruget stiger og levestandarden stiger, når det ellers sker i takt med øgede frembringelser, ja, det er selve formålet med den økonomiske politik at

bidrage til en forbedret levestandard. Men hvor dyre er nu ikke vore erfaringer om omkostningsstigninger i de tidligere år, omkostningsstigninger, der er kommet som følge af, at vi tidligere har skabt et købebehov, som produktionen ikke kunne dække. Arbejdere og funktionærer har betalt derfor med mangel på arbejde, industri og håndværk har betalt derfor med nedsat konkurrenceevne og tabte markeder, handelen har betalt derfor med for ringe vareudbud og leverandører, der ingen hensyn behøvede at tage, og landbruget og fiskeriet har betalt derfor gennem omkostningsstigninger, som de ingen steder kunne finde kompensation for. Og endelig har skatteyderne betalt i form af bestandige kriseskatter, i oppositionens regeringsperiode f. eks. med en stigning på over 1 milliard kr.

I sandhed, det er forståeligt, at erhvervsledere i dag, der præsenteres for oppositionens forslag om at pumpe 1 milliard kroner ud i købekraften, slår syv kors for sig ved tanken om, at disse ulykker igen skulle ramme erhvervslivet. Når derfor det ærede medlem hr. Erik Eriksen betegner engros-handelens formand som en mand, der hopper på limpinden, synes jeg, at denne karakteristik er ilde anbragt.

Men lad det nu være, hvad det vil. Værre er det efter min opfattelse, at oppositionens egne ikke kan levere et økonomisk begrundet forsvar for denne såkaldte plan. Det ærede medlem hr. Poul Møller, der, så vidt jeg da tidligere har fået indtryk af, er i besiddelse af en ganske god portion økonomisk indsigt, lyste af dårlig samvittighed, da han skulle forklare forslaget sine virkninger, og det ærede medlem hr. Erik Eriksen, ja, han undlod næsten helt at forklare og forsvare.

Jeg gjorde mig for et stykke tid siden den fornøjelse at læse den gamle norske politiker Hambros bog, som hedder „Statsmænd og statister“. Hambro giver her en skildring af engelsk politik, der er meget levende og morsom. Han, som i parentes bemærket ikke satte Churchill ret højt, minder om,

[A. C. Normann.]

at når Churchill var i opposition, var det råd, han gav den engelske opposition, dette: forklar aldrig, forsvar aldrig, angrib altid.

Det synes at være det ærede medlem hr. Erik Eriksens devise i dansk politik i dag. I stedet for at påtage sig den farlige opgave at forsvare oppositionens fællesprogram, talte det ærede medlem om åbningstalen og regeringens omsiggribende formynderskab over for borgerne. Jeg sad faktisk og ventede med blyanten parat på, at det ærede medlem skulle komme med eksempler og beviser, men hans tale, som jeg opfordrer det ærede medlems meningsfæller til at læse opmærksomt igennem, indeholdt ingen sådanne eksempler, det var ord og beskyldninger, beskyldninger og ord, men for den, som søger realiteter, ikke så megen føde, at man kunne møtte en ærlig kolibri dermed — en kolibri er, så vidt jeg ved, den mindste fugl i verden.

Noget af det, det ærede medlem hr. Erik Eriksen synes at lægge stærkest vægt på, er at få befolkningen til at tro, at de 2 liberale regeringspartier, det radikale venstre og retsforbundet, er helt og komplet i lommen på socialdemokratiet, som vi nu hjælper med at socialisere landet, så ingen mennesker snart kan røre sig længere. Mange synes måske, at det lyder helt sandsynligt, at de mindre partier er nødt til at bøje mere efter end de store i et samarbejde. Hvorfor det egentlig skulle være sådan, ja, så dybt tænker ikke alle det ærede medlems tilhørere. Sagen er jo, at det mindre parti er af nøjagtig samme nødvendighed for regeringens fortsættelse som det større parti, hvad det ærede medlem i meget høj grad var opmærksom på, dengang han selv var regeringschef. Det, han dengang sagde, var ikke det samme som i går: at det radikale venstre var et parti, der ikke hævdede sig. Det ærede medlem har selv vænnet venstres folk til at se på os som et parti, der hævder sig alt for stærkt, og når så i denne tid det ærede medlems og de konserveratives blade er fulde af drillerier over for socialdemokratiet, fordi det lader sin militære kurs bestemme af det radikale venstre, ja, så er vist mildest talt baggrunden for den påstand, at folk som de 4 radikale ministre hver for sig er personer, som ikke hævder deres egne synspunkter, ikke til stede. Det

ærede medlem kan jo godt sige nedsættende ting om de pågældende ministres betydning, men se, om han får nogen til at tro det.

Må jeg for min del komme med den bekendelse, at jeg så med nogen skepsis på den nuværende regerings dannelse, og jeg bidrog mit til forsøget på at få det ærede medlem hr. Erik Eriksen til at overtage regeringen, hvorved det ærede medlem jo kunne have undgået nogle af de vederstyggeligheder, han nu oplever, nemlig at alt går fremad under en regering, det ærede medlem ikke er med i.

Men jeg må ved et tilbageblik over den politik, der er ført siden, erkende berettigelsen af Informations påvisning af, at det radikale venstre faktisk har kunnet føre en mere liberal politik sammen med socialdemokratiet end sammen med venstre, hvordan så end det ærede medlem vil forklare det. Ministeriet Erik Eriksens krisepolitik i 1951 og 1952 betød langt større skattestigninger, langt hårdere indgreb, bindinger af landbrugets priser, hvorved landbruget uvendigt gik glip af 200 mill. kr., tvangstilskud fra skibsfarten, hårdere priskontrol over handelen, vareafgifter, der indgik i pristallet, opretholdelse af statens vældige tilskud til boligbyggeriet gennem lavere renter.

Og deroverfor under den nuværende konstellation: ingen forhøjelse af den tidligere regerings skatteskalaer, men nedsættelser, afgifter, der er mindre end nedsættelsen af de direkte skatter, og som er holdt uden for pristallet, hjælpelse i priskontrollen, frigørelse af importen, stærk nedskæring af direktoratet for vareforsyning, afskaffelse af statstilskuddet gennem de lave renter af boliglån og tvangslån, der ikke ramte den jævne befolkning tilnærmelsesvis så hårdt, som venstres tvangslån i sin tid gjorde det, de lån, som den nuværende regering nu har tilbagebetalt, før de var forfaldne.

Jeg har måttet minde om alt dette ikke som et angreb på den tids politik, som vi jo da også havde et medansvar for, men for at sige om den nye oppositionelle politik, at det er helt ved siden af, når det radikale venstres folk fremstilles skiftevis som tyranner i regeringen og som tavse, lydige gidsler hos socialdemokratiet.

Den enkle sandhed, som alle jo kender, er — hvad oppositionen lige så godt kan af-

[A. C. Normann.]

finde sig med — at der mellem regeringspartierne finder et loyalt samarbejde sted, et samarbejde, der fordrer en vis hensyntagen fra alle tre sider. Det er ganske rigtigt, at her har også det radikale venstre givet indrømmelser, men vi har også fået indrømmelser fra de to andre partier. Selv om enkeltheder kunne have været anderledes, synes jeg egentlig, der har været en ganske god balance i de tre partiers gensidige indrømmelser over for hinanden, og det er grunden til, at højrepartiernes forsøg på at spille de tre regeringspartier ud mod hinanden hidtil har været så ørkesløse. Det er nu i øvrigt lidt stærkt, når man sammenligner venstres krisepolitik med den nuværende regering; i går at høre det ærede medlem hr. Erik Eriksen bombastisk fastslå, at de nuværende regeringspartier nærer en betydelig mistillid til borgerne og ikke tør betro borgerne at forvalte deres egne penge. Det er, ærede medlem, at drive rovdrift på venstrevælgernes tillid til deres formand.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen omtalte i går spørgsmålet om den tidligere minister for Grønland, hr. Kjærbo's redegørelse for folketinget i forbindelse med problemet om vintersejladser, og jeg er glad for det ærede medlems ord om, at venstre vil bestræbe sig for at undgå, at denne sag bliver inddraget i den partipolitiske debat. Det var på høje tid, at visse af oppositionens blade blev præsenteret for en sådan erklæring fra venstres formand. Når oppositionen kræver klarhed over ansvaret i denne sag, er dette selvfølgelig også det radikale venstres ønske; men rent personligt vil jeg gerne tilføje, at jeg har læst de tre ansete dommeres redegørelse med megen agtpågivenhed, og jeg finder det ikke sandsynligt, at andre instanser kan være bedre kvalificerede til at afklare ansvarsfordelingen, til at finde ud af sandheden i denne sag. Meget tyder på — det kan man sige desværre til — at vi med resignation må erkende, at i denne som i så mange andre sager, hvor påstand står mod påstand, kan afgørende beviser sandsynligvis overhovedet ikke tilvejebringes.

Jeg bemærkede med interesse, hvad det ærede medlem sagde om forsvarsforhand-

lingerne, dels at det radikale venstre terroriserede socialdemokratiet, hvad jeg har kommenteret, dels at venstre har vilje til nu at søge at nå til et forlig med os andre. Dette tilsagn ønsker jeg at tage alvorligt og bekræfter, at det radikale venstre går til de afsluttende forhandlinger, også med venstre, med god vilje til at finde frem til en ordening, bag hvilken der står et stort flertal i befolkningen.

Det ærede medlem hr. Poul Møller har fået det indtryk, at regeringen er træt. „Det er en træt regering, vi har“, hævder det ærede medlem, og han sagde, at symptomerne er tydelige, og at der er slidt stærkt på kædens enkelte led. Jeg skal gerne indrømme, at hvis denne regering virkelig er en træt regering, ville det ikke tale til dens hæder, for der er ikke noget at være træt af. Regeringen har haft et sikkert flertal at støtte sig til, den har ikke som så mange mindretalsregeringer før den måttet trættes af anstrengelse for at finde bistand i folketinget, og dens politik er lykkedes over al forventning. Den har desuden haft den tammeste opposition i mands minde, ingen alternativ politik, ingen modstand, der var værd at kalde en vanskelighed. Jeg kan følgelig ikke se, hvorfor regeringen skulle være blevet træt, og jeg har da heller ikke iagttaget tegn på, at regeringen ikke befinder sig i den bedste og allermest veloplagte tilstand.

Det ærede medlem hr. Poul Møller opremsede en lang række eksempler på, at oppositionen havde foreslået dette og hint og fået ret. Et eksempel var oppositionens udtræden af forsvarsudvalget. Det ærede medlem mener, at det ikke gik an at holde sagen indespærret i det hemmelige forsvarsudvalg. Det ærede medlem skulle forhøre sig hos det ærede medlem hr. Ole Bjørn Kraft, som dengang sammen med det radikale venstres medlemmer af udvalget stillede og fik vedtaget et forslag om, at vi agtede at behandle tingene åbent. Fra den dag var forsvarsforhandlingen mindst lige så åben, som den er nu. Derfor fik de to partier ikke ret, da de trådte ud af udvalget, men de opnåede derimod at forsinke den nye forsvarsordning nogle måneder.

Vi fik ret i, siger det ærede medlem, at den kommunale skattelov ville forøge den

[A. G. Normann.]

samlede skattebyrde. Hvorfra ved det ærede medlem, hvordan udskrivningen ville være blevet under den gamle skattelov?

Den næste påstand er, at grundstignings-skylden forhøjede grundpriserne, som om disse slet ikke ville være steget uden denne lov.

Vi hævdede, siger det ærede medlem, at tiden var inde til at gå væk fra statslån til boligbyggeri, og se: vi fik ret. Vi fik ret, vi fik ret, vi fik ret, det var omkvædet i det ærede medlems tale. Ak ja, vi andre krævede de billige statslån afskaffet, længe før de konservative havde ytret noget ønske i den retning. Der blev intet forsøg gjort på at komme væk fra statslånspolitikken, før den nuværende regering kom til.

Det ærede medlem proklamerede en halv snes eksempler på, at de konservative fik ret, men selv om det ærede medlem slog sig for brystet, indtil dette var mørbanket, bestod alle de beviser, det ærede medlem anvendte, deri, at således som de konservative havde foreslået, således havde regeringen senere handlet og dermed givet de konservative ret. Og når dette er tilfældet, ja, så er der egentlig ingen grund til strid derom. Regeringen må efter det ærede medlems mening have gjort ret i at føje de konservative på alle disse punkter. Jeg er tilbøjelig til at tro, at det ærede medlem hr. Poul Møller har ret, når han i sin økonomiske vurdering kommer til det resultat, at af samtlige 7 lande i frihandelsområdet er Danmark det land, der står over for de største farer med den europæiske deling, der har fundet sted. Dette er utvivlsomt rigtigt, men jeg vil gerne minde om, at Danmark også ville have haft den mest udsatte stilling, hvis vi havde fulgt dem, som ønskede Danmark ind som et medlem af de seks, men det er formentlig en ting, som vi nu bagefter er enige om.

Endelig lagde jeg mærke til, da det ærede medlem slog et slag for fjernelsen af de faste ejendomsskatter til staten, at han for det første noget uovervejjet, synes jeg, pegede på, at det ikke er en enkel fremgangsmåde, at såvel kommuner, amter som staten skal udskrive skat på grundlag af ejendomsskyldvurderingen, som om det altså derimod var særdeles enkelt, at de 3 instanser hver for sig udskriver skatter på

andre fælles grundlag, og for det andet udtalte det ærede medlem, at det også vil bidrage til, at besidderne af fast ejendom bedre kan magte amtsskatternes tunge byrde, hvis vi nu fulgte det ærede medlems forslag og kom af med statsejendomsskatterne. Det er i mine øjne en besynderlig udtalelse, der kun kan udlægges på den måde, at det ærede medlem så ønsker at opretholde de amtsskatter, som det andet parti i oppositionen, venstre, ønsker at afskaffe.

Jeg skal ikke uddybe forsvarsdebatten yderligere. Jeg forstår på det ærede medlem hr. Erik Eriksen, at oppositionen har sagt, hvad den vil, og at man nu venter på regeringen. Jeg skal dog lige sige, at hvis det, som hidtil har været fremme om oppositionens ønsker, er udtryk for, hvad oppositionen vil — og det er det, vi har kunnet læse i pressen — kan jeg ikke sige andet, end at så har det, det siger jeg med beklagelse, formindsket mine forhåbninger om en bred enighed om forsvaret en hel del. Jeg håber trods alt, at det ærede medlem hr. Erik Eriksens udtalelser her ikke skal betyde, at det sidste ord er sagt i den sag fra oppositionens side.

Det ærede medlem gjorde et par bemærkninger om udstykningen i anledning af min tale i går om det lille landbrug. De udtalelser synes jeg ikke lovede ret godt for venstres stilling til det lille landbrugs forhold i fremtiden, for venstres medvirken til en fortsat udstykning. Det ærede medlem gav efter sædvane ikke nogen klar besked om sine meninger, men talte om, at de landbrug, der var oprettet nu i de senere åringer, så vidt forstod jeg det ærede medlem, var for små — men hvad så? Hvilken konklusion skal vi drage deraf? Er det hensigten, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen så vil være med til at oprette nogle landbrug med et lidt større jordtilliggende? Det kom det ærede medlem ikke ind på, men det, sagen drejede sig om, var ikke den side af sagen, det var om, hvorvidt venstre vil holde op med at være med til at give bevilinger til en fortsættelse af udstykningen. Det stod der ikke noget om i fællesudtalelsen, siger det ærede medlem hr. Erik Eriksen, så hvorfor kommer jeg da ind på det. Nej, det stod ikke i fællesudtalelsen, det har man vogtet sig meget for at få med, men det

[A. C. Normann.]

fremgik af fællesudtalelsen, at venstre nu vil til at vende sig mod statslån til erhvervs-livet, og det er det, der har foranlediget mig til at stille det spørgsmål, som hundred tusinder af mennesker i landet vil være spændt på at få besvaret, om dette da betyder, at venstre fremtidig ikke vil være med til en fortsættelse af den jordpolitik, vi har kunnet føre sammen med venstre gennem 2 slægtled, om venstre vil standse alle bevillinger til udstykningen, om venstre ligesom de konservative i fjor ikke vil være med på det område og heller ikke vil være med til en fortsættelse af statsgarantien for fiskeribanken, hvor vi ellers har fundet en ordening, som fiskerierhvervet, så vidt jeg har forstået det, i høj grad er tilfreds med. Jeg håber altså, inden debatten slutter, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen vil give os en kommentar til dette meget vigtige spørgsmål.

Det ærede medlem hr. Poul Møller, som jeg kort lige skal vende tilbage til, inden jeg slutter, havde et par bemærkninger til det radikale venstre, hvoraf den ene gik ud på, at vort parti ikke havde nogen indflydelse på forsvarsspørgsmålet, når vi var uden for regeringen; når vi havde en indflydelse nu, var det, fordi vort parti var med i regeringen. Jeg kan nu huske en del situationer i den sidste halve snes år, hvor der alligevel har været lyttet til det radikale venstres råd i så henseende. Jeg erindrer f. eks. en situation forud for sidste valg, hvor vi ikke var med i regeringen, og hvor vi opnåede at få venstre til at stemme for et forslag om en nedskæring af de militære bevillinger med 60 mill. kr. til stor forbitrelse for de konservative, og dengang sagde de konservative, at det radikale venstre havde alt for stor indflydelse. Forklaringen herpå er den, som jeg nævnte i går, at store dele af venstres og socialdemokratiets vælgerkorps har sympatier hos det radikale venstre i den retning.

Det ærede medlem hr. Poul Møller sagde også, at det måtte være udtryk for en indviklet tankegang, at erhvervenes omkostninger skulle øges ved en skattelettelse. Ja, nu er alting jo indviklet for den, som ikke forstår tingene. Jeg har talt om omkostningsniveauet, som stiger med købekraften, når denne gør behovet for varer større end

udbuddet. Det er så simpel en økonomisk lærdom, at det ærede medlem hr. Poul Møller ikke vil benægte det. Derfor er det rigtigt at sige, at hvis man pumper 1 000 mill. kr. yderligere ud i omsætningen, må det få den virkning, at købekraften stiger, når vi befinder os i en situation, hvor der er fuld beskæftigelse, og hvor erhvervene arbejder for fuld kraft.

Det var ganske interessant at høre det ærede medlem hr. Poul Møller sige, at det var udmærket, at programmet allerede var opfyldt for de 100 mill. kr.s vedkommende, som de to fællespartier ønskede sparet på tilsagn til boligbyggeriet. Ja, det synes jeg også, men jeg vil rigtignok sige, at når man laver programmer og slynger tal som 400 mill. kr. ud til befolkningen, men kommer til sit resultat på den måde, at man medregner alle de udgifter, som ingen havde tænkt på at anvende, så er det virkelig muligt, også for oppositionen, at tilvejebringe et program, som talmæssigt indeholder meget store besparelser.

Så er der et punkt, hvor jeg ikke forstod det ærede medlems redegørelse i eftermiddags; det kan være min fejl, men jeg forstod det i hvert fald ikke. Det drejer sig om børnetilskuddets nedskæring. Jeg kan ikke se andet, end at når man proklamerer, at der skal spares 65 mill. kr. på børnetilskuddet, og vi ved, at kun de ca. 15 mill. kr. kan spares på de indtægtsgrupper, som ligger mellem 12 000 og 15 000 kr., så må de resterende 50 mill. kr. falde på de lavere indtægtsgrupper. Det er en opfattelse, som jeg ikke synes det ærede medlem har fejlet til side.

Det ærede medlem talte endelig om den nuværende regerings og regeringspartiernes manglende vilje til liberalisering. Jeg erindrer om, at dengang det ærede medlems parti og partiet venstre dannede regering, fremkom det radikale venstre med en udtalelse om, at vi ville give grønt lys for enhver form for liberalisering, som den daværende regering turde tage ansvaret for. Men den daværende regering ville ikke liberalisere. Liberaliseringen kom først senere, og rigtig gang i den kom der først på det tidspunkt, da vi havde fået en radikal handelsminister. Vi er også her inde i en udvikling, som befolkningen næppe ønsker afbrudt.

Niels Andersen: I lighed med det ærede medlem hr. Erik Eriksen vil jeg gerne takke den højtærede statsminister for svartalen, vi hørte i dag. Det ærede medlem hr. Erik Eriksen tilføjede, at det var kun en minister fra socialdemokratiet, der kunne forsvare den politik, trekantregeringen havde ført. Jeg kan oplyse det ærede medlem om, at jeg meget ofte har været opfordret af min organisation til at tale med venstrefolk ude omkring i landet, og jeg har glædet mig, hver gang der har været en sådan udsigt, men det har praktisk taget været umuligt at få venstrefolkene ud at tale med os, at stå ansigt til ansigt med og forsvare den politik, der er ført. Jeg skal gerne meddele det ærede medlem hr. Erik Eriksen, at jeg som svar på de mange angreb, der af venstres presse er rettet mod retsforbundet, gerne vil udfordre det ærede medlem til dueller ude omkring i landet, så vi kan få talt ud om sagerne, ansigt til ansigt med vælgernes.

Der er talt meget om det program, venstre og det konservative folkeparti har fremlagt, og det undrer det ærede medlem hr. Erik Eriksen sig noget over, men mener, det er, fordi man her har rørt ved noget centralt i fremtidens politik. Jeg er tilbøjelig til at udlægge det på den måde, at det er, fordi man vel altid går stærkt i rette med noget, som er kommet ind i et forkert spor. Man vil gerne være med til at rette det op i positiv retning, så det kunne blive til gavn for landet og borgerne, for som allerede sagt ligger der i dette program tanker, som det er værd i nogen udstrækning at tage op; men at gennemføre det, som det er forelagt, ville få ganske alvorlige konsekvenser for landet.

Det ærede medlem hævder, at retsforbundet efterhånden er spundet ind i en socialdemokratisk tankegang. Ja, er det mere end en talemåde? Den udvikling, der har fundet sted, tør jeg i hvert fald betegne som en liberal udvikling, og en mere liberal udvikling end den, der fandt sted i årene 1950-53, da der var dannet en regering af venstre og de konservative.

Det er sagt mange gange, at vi ønsker ikke at finansiere erhvervslivet over skatterne. Den udvikling, som er i gang i henhold til den lovgivning, der er gennemført af trekantregeringen, peger netop i retning af,

at man afvikler statsfinansieringen. Jeg har nævnt boligbyggeriet og fiskeribanken, der er oprettet, og der arbejdes, så vidt jeg ved, i regeringen med planer om en lignende bank for landbrugererhvervet, således at målet netop er, at erhvervslivet skal bort fra statsfinansieringen.

Så taler det ærede medlem hr. Erik Eriksen videre om overskud på statsbudgettet. Man taler meget ofte om, at der er overskud, men jeg synes, det er værd at slå fast, at der er ikke penge i statskassen, der er lagt hen i en bunke som overskud, som konsolidering med henblik på en tid, der eventuelt kan være mindre økonomisk god. Der er ikke flere penge i statskassen end dem, der skal anvendes i henhold til de love, der er vedtaget, og vedtaget i langt de fleste tilfælde med venstres og de konservatives stemmer. Der er altså reelt ikke noget overskud, og derfor synes jeg, det er vigtigt at slå fast, at hvis man pludselig sætter skatterne ned med 800 mill. kr., betyder det, at staten skal ud og låne. Og tror man, det bliver billigere for skatteborgerne? Nej, det, der sker, er, at rentefeltet udvides. Hvis man vil have statens udgifter bragt ned, skal det følge efter lovrevisioner, som foreskriver mindre udgifter. Altså, dér, hvor der er tale om virkelige besparelser i henhold til gældende lovgivning, kan retsforbundet naturligvis kun møde sådanne tanker med en velvillig indstilling.

Det ærede medlem hr. Erik Eriksen mente, at jeg var noget trykket ved situationen. Jeg kan måske sige det på den måde, at jeg vel nok var lidt trykket ved situationen, jeg var lidt skuffet over, at så mange gode kræfter, som der trods alt er i venstre og det konservative folkeparti, skulle ødes på den måde, som det nu sker. På det grundlag er jeg egentlig lidt trykket ved situationen, for som jeg sagde i går, har vi her i Danmark et dygtigt folk; der er både et dygtigt landbrug, en dygtig industri og dygtige arbejdere. Fortjener dette folk egentlig ikke, at man herinde samler kræfterne om at løse de opgaver, der foreligger, på en virkelig positiv måde, i stedet for at man prøver på at lave politisk spillfægteri? — for som noget sådant betragter jeg i og for sig det forslag, der foreligger fra venstres og de konservatives side.

Videre blev der fremsat nogle betragt-

[Niels Andersen.]

ninger om den tillid, der består mellem folketinget og befolkningen, og der blev givet udtryk for, at vi fra regeringspartiernes side ikke havde tillid til befolkningen. Jo, vi har i høj grad tillid til befolkningen, men vi følger det som en opgave at søge at skabe lige vilkår for denne befolkning. Det er ikke den tillid, man viser fra venstres og konservativ side. Der søger man at begunstige kapitalmagten, hvorved befolkningen bliver udsat for udbytning.

Endelig kom det ærede medlem hr. Erik Eriksen ind på de betragtninger, jeg havde fremført vedrørende landbruget, som jeg havde betegnet som et dygtigt erhverv. Han spurgte mig, om jeg troede, at skattelettelse var noget, som landbruget ikke ville sætte pris på. Jo, naturligvis, hvem vil ikke sætte pris på skattelettelse, men jeg pegede i min tale i går samtidig på, at det, det drejer sig om for vort erhvervsliv, er at holde omkostningsniveauet nede, og når man fra venstres og også fra nogle landbrugsorganisationers side fører en meget stærk politik imod ejendomsskatterne, vil jeg gerne sige både til det ærede medlem hr. Poul Møller og det ærede medlem hr. Erik Eriksen, at ophævelse af ejendomsskatterne vil medføre en stigning i omkostningsniveauet. Det er altså det, det ærede medlem hr. Poul Møller ikke kan forstå, og det undrer jeg mig i og for sig ikke over, for har man først forstået det, kunne man aldrig nogen sinde finde på at betvivle sandheden heri. Hvad sker der nemlig, hvis man fjerner ejendomsskatterne? Der sker ikke det, at man bliver fri for den udgift i kommunen, som disse skatter betød. Der skal skatter ind på anden vis, og hvis man lægger en øget skat på tjenestekarlen, på købmanden og på dyrlægen, skal disse mennesker have en større indtægt til at dække denne skat med, som også skal betales af landbrugserhvervet. Derfor stiger omkostningsniveauet, og stiger det ikke væsentligt for de nuværende ejere, er det i alt fald 100 pct. sikkert, at omkostningerne stiger for de næste ejere, fordi denne lettelse i skatterne vil blive kapitaliseret, så man får en højere rentebyrde, samtidig med at man får det højere omkostningsniveau. Det er helt forståeligt, at det ærede medlem hr. Poul Møller ikke har forstået denne tankegang,

for hvornår har konservativt indstillede borgere egentlig kunnet forstå den?

Endelig er der spørgsmålet om de kommunale skatter, som det påstås at vi skulle have forhøjet. Det er ikke tilfældet. Vi har været med til at gennemføre en ændring i den kommunale skattelov, som medfører en proportional beskatning, og vi har været med til at gennemføre boliglovene, som medfører, at kommunerne får øgede indkomster gennem ejendomsbeskatningen, men vi har da ikke herindefra opfordret kommunerne til at øge deres budgetter. Hvis kommunernes budgetter er øget også i henhold til de love, som venstre og de konservative har været med til at vedtage, så kan det ikke være forårsaget af den ændrede lovgivning på disse områder. Nogle steder har denne lovgivning medført en nedsættelse af skatterne, men at budgetterne er steget nogle steder, er ikke noget, man herindefra kan gøre ved; det kommer an på de krav, kommunerne stiller. Der er endnu kommunalt selvstyre på mange områder.

Med hensyn til de bemærkninger, det ærede medlem hr. Poul Møller fremførte, var jeg i går også inde på den tanke; at man nu skulle lade årsagerne til den gode økonomiske situation ligge. Det er ikke det, det drejer sig om. Man må kun konstatere, at denne gode situation er der som grundlag for den videre udvikling.

Så spørger det ærede medlem hr. Poul Møller mig, om vi fra retsforbundets side er tilhængere af fortsat indkomstudjævning. Jeg kan sige til det ærede medlem, hvad vi er interesseret i: vi er fra retsforbundets side interesseret i, at den enkelte borger i så vid udstrækning som muligt får lov til at beholde det fulde udbytte af sit arbejde. Men for at han skal kunne det, må man al spekulationsgevinst til livs, man må bekæmpe de arbejdsfri indtægter, som særlig fremkommer i forbindelse med den stigning i jordpriserne, der i dag kan konstateres, og man må vistnok sige, at vi sjældent har oplevet en bedre anskuelsesundervisning for de synspunkter, som retsforbundet har gjort gældende, end netop i denne tid. Det er jo iøjnefaldende for alle, at der her finder vældige stigninger sted, som med usvigelig sikkerhed betyder øgede rentebyrder for den næste generation. Hvis denne udvikling fortsætter, er der vel ikke tvivl om, at den

[Niels Andersen.]

nuværende generation lever højt på be-
kostning af den kommende generation.

Endelig er der betragtningerne vedrø-
rende de to gange 100 mill. kr., man ville
spare — det er her værd at bemærke, at
det er det halve af det beløb, man vil spare.
Jeg oplyste i går, at der i henhold til ældre
boligstøttelovgivning er en forpligtelse for
staten på 600 mill. kr., og de penge skal
selvfølgelig udbetales, også i de to år, hvori
man fra venstres og konservativ side forud-
ser at man vil spare dem. De penge skal
altså ud, det er et løfte, man har givet, og
derfor må dette programpunkt i venstres
og de konservatives oplæg falde ud.

Endelig talte det ærede medlem hr. Poul
Møller om, at det, jeg havde sagt, var noget
usammenhængende. Man skal naturligvis
kunne forstå det; det er jo en forudsætning
for, at man helt kan få værdien af det, jeg
sagde. Jeg talte meget stærkt om omkost-
ningsniveauet i går; det er grundlæggende
for erhvervslivets videre udvikling, og det
var det, jeg koncentrerede en meget væsent-
lig del af min tale om. Det har det ærede
medlem hr. Poul Møller altså ikke kunnet
forstå, men slår det hen med bemærkninger
om, at jeg talte en del om udbytning,
renteslaveri og alt det dér. Det forbavser
mig ikke, at man fra konservativ side ikke
kan tage den tankegang.

Det ærede medlem hr. Poul Møller slog
sig også noget i tøjet, fordi jeg talte om,
at det konservative folkeparti først og
fremmest var et beskyttelsesparti. Mon
ikke det er rigtigt, at man fra konservativ
side i meget høj grad har kæmpet for de
interesser, som er tilknyttet beskyttelses-
industriene? Det er den opfattelse, jeg
har, og det er vel også nok den opfattelse,
der gør sig gældende i meget vid udstræk-
ning ude i befolkningen. Som udviklingen
har formet sig, kan jeg godt forstå, at det
ærede medlem hr. Poul Møller nødig vil
have det hængende på sit parti, at det har
været tilhænger af en sådan politik. Det
er kun glædeligt, at man bliver klogere og
erkender, at denne politik har været forkert.

Hvad angår den megen tale om, at skat-
terne er steget, vil jeg sige, at der har jo
ikke været nogen egentlig stigning i skat-
terne, når man ser bort fra jullevgivningen;
der er jo ikke sket nogen procentuel for-

højelse. Der har været en større national-
indkomst, og man har derved fået flere
penge i statskassen. Ja vel, det er den ud-
vikling, der har fundet sted, men jeg håber
da, at det er forstået, således som jeg gav
udtryk for det i går, at vi vel også finder
frem til en ændring af dette forhold, når
vi skal behandle forslaget til den ny ud-
skrivningslov. Det er da givet, at vi ikke
kan bedømme den økonomiske situation,
før vi kommer hen på den anden side
nyttår og ser, hvordan økonomien er. Det
er jo naturligt, at en eventuel lettelse i
skatterne kommer i forbindelse med be-
handlingen af udskrivningslovsforslaget. Jeg
antydede, i hvilken retning jeg regner med
det går, nemlig derhen, at man forhøjer
grænsen for den proportionale beskatning
og forhåbentlig nedsætter selve den udskriv-
ningsprocent, vi opererer med i skattelov-
givningen. Denne opfattelse er blevet be-
kræftet af den højtærede statsministers ud-
talelser i dag, så jeg har vel lov til at
hævde, at det er de tre samarbejdende
partiers standpunkt. Jeg har egentlig ind-
tryk af, at oppositionspartierne også havde
forudset denne udvikling, og derfor var det
dem magtpåliggende at komme os i for-
købet; det skulle se ud til, at det først
og fremmest var disse partier, der ville
skattenedsættelse her til lands. Man har
altså hastet af sted med et halvfærdigt
program og søgt at byde over i den udvik-
ling, som er i gang, og som er skabt af den
politik, der er ført af trekantregeringen.

Endvidere siger det ærede medlem hr.
Poul Møller, at denne debat har vist, at
man ikke kan rokke ved de synspunkter,
der er nedlagt i oppositionspartiernes fælles-
program. Nej, det er jo ikke nemt at rokke
ved de synspunkter, når de faktisk er
udtryk for videreførelse af den udvikling,
vi er inde i — stort set er det jo ikke andet.
Jeg vil ikke frakende oppositionspartierne
en vis dygtighed med hensyn til den måde,
hvorpå de har jongleret med begreberne.
De har set, at i den retning går udviklingen,
og så drejer det sig for dem bare om at
komme lidt foran. Det er altså det, der
foregår. Det er altså det oplæg, der er
kommet fra venstre og de konservative. Det
er ikke udtryk for en anden vej, det er
ikke et alternativ eller et modstykke til
den politik, trekantregeringen har ført.

[Niels Andersen.]

Tværtimod må man efter det, jeg her har sagt, konstatere, at det er en tilslutning til den linje, trekantregeringen har angivet. Det kan vi betragte som en kompliment til trekantregeringen som helhed.

Fuglsang: Selv om tonen nok har været en antydning skarpere og problemstillingen nok så klar i dag, som den var i går, er debatten som helhed dog stadig præget af fælles glæde og fælles håb med hensyn til, at man nok skal nå frem til en samling af det, som klichémæssigt kaldes de demokratiske partier, i hvert fald i udenrigs- og forsvarsspørgsmålet. Men det er jo ikke en sådan samling, vi har brug for. En samling til højre indebærer, og jeg tør vel næsten sige forudsætter, eftergivelse fra regeringspartierne side over for oppositionens krav om yderligere militarisering. Det er vel efterhånden ingen hemmelighed, at regeringen allerede nu er stærkt på vej til at give efter med hensyn til depoter, blot med den beskedne ændring, at der nu ikke tales om tyske, men, for at det hele skal glide lettere, om NATO-depoter. Hvordan man så reelt vil forklare forskellen, er for mig en gåde. Samlingen til højre indebærer endvidere prisgivelse af principper, og her fremgik det allerede i går ganske klart af det ærede medlem hr. A. C. Normanns tale, at det radikale parti er rede til at ofre principperne både med hensyn til militærudgifterne i almindelighed og med hensyn til den sympati, som det ærede medlem havde for en atomfri, afmilitariseret zone i vor del af Europa. Men alt det viser mig også en anden side af de såkaldte demokratiske partier, og jeg har svært ved at tro, at regeringspartierne i deres tilstræbte samling til højre her i tinget nu også er på linje med deres tilhængere ude i befolkningen. Det, man ønsker ude på vore arbejdspladser, er hverken 950 mill. kr. eller 1 150 mill. kr. om året til militæret, men anvendelse af alle disse mange penge f. eks. til skattelettelser.

Det ærede medlem hr. Niels Andersen stod netop her og forklarede, at de reelle stigninger i skatterne var forholdsvis små. Der er i hvert tilfælde én ting, som for mig er iøjnefaldende, og det er, i hvor høj grad den skattestigning, der har fundet sted, ligger på de indirekte skatter, på afgiftslovene, og mig bekendt er det ikke netop indirekte skatter, som hidtil har været det stærke i det ærede medlems partis program. Disse penge kunne jo også bruges til investeringer og til sociale fremskridt.

Vi er enige i, at det er nødvendigt, at Danmark investerer både for at udnytte vore naturlige rastofkilder, og for at vi kan være på højde med den øvrige verden. Jeg vil dog gerne benytte lejligheden til at understrege, at vi ikke er enige med de kredse, som mener, at vi af den grund nødvendigvis må gøre en hel del for at lokke fremmed kapital hertil. Det vil jo, eftersom international højfinans nu engang ikke er særlig filantropisk anlagt, blot betyde dels yderligere udbytning, dels at vi lukker nye økonomiske og dermed også politiske magtfaktorer ind ad døren. Endelig er det ikke nødvendigt at ty til udlandet. For de 950 mil. kr., som ligger i regeringens militærforslag, ville vi være i stand til f. eks. at bygge tre sådanne olieraffinerier, som en amerikaner nu planlægger at bygge ved Kalundborg.

Jeg vil tro, at ikke alene folkene fra arbejdspladserne, men også dem i småhusene omkring på landet vil foretrække, at man bruger noget mere til at skabe social trykthed i stedet for stadig at ofre mere til generalerne. Vi ved jo så udmærket, at der for alle mennesker ligger en dyb følelse og en dyb sandhed i ordene om, at vi skal ære vor far og vor mor. Men de færreste er i stand til som enkeltpersoner at imødekomme de materielle krav, som virkeliggørelse af denne ærefrygt stiller. Det er bl. a. derfor, vi må have en sociallovgivning. Var det ikke på tide, ikke mindst nu hvor konjunkturerne er så gode, at give de gamle det, som både socialdemokraterne og

[Fuglsang.]

de radikale stillede dem i udsigt, da man forhandlede om folkepensionsloven?

For at tage det kort. Det, tiden kræver, er ikke samling til højre og samarbejde med militaristerne, men en samling til venstre i den brede befolkning imod deres krav. Det er en samling, vi kommunister vil arbejde for, for, som jeg sagde i går, at bryde med NATO og den politik, der til dato er ført i NATOs navn, for i den aktuelle situation at hindre, at Danmark gennem anlæg af depoter yderligere indvikles i NATOs krigerske net, og også for gennem vort eget initiativ at støtte fredens kræfter. Vi vil, for igen at gentage fra i går, i overensstemmelse med den politik, vi hidtil har ført, søge at skabe samling i folket for at gøre os fri fra NATO og for gennem internationale aftaler at være med til at arbejde for afspænding og for fremme af en almindelig universel afrustning.

Med hensyn til vort forhold til Den tyske demokratiske Republik ville jeg fortsat finde det både rimeligt og naturligt, om vi faktisk anerkendte dette land. Men jeg erkender de vanskeligheder, man vil henvise til, og som den højtærede statsminister også nævnte. Derfor stillede jeg også i går det spørgsmål, om det ikke var muligt i hvert tilfælde at vise noget større smidighed i samkvemmet mellem de to lande. Det er i øjeblikket sådan, at enhver dansk statsborger uden pas kan aflægge et 36 timers besøg i DDR i Rostockområdet, medens DDR-borgere, som vil gøre det samme i Danmark, må gå den lange vej omkring kontrolrådet, som ligger i Berlins vestersektor. Det, jeg nu i al beskedenhed spørger om, er, om ikke regeringen vil tilstræbe en ordening fra dansk side, der gør det muligt for DDR-borgere at besøge vort land på samme vilkår som dem, hvorunder danske borgere besøger DDR, i stedet for fortsat at praktisere den jerntæppepolitik, man ellers i tide og utide skælder andre ud for.

Med hensyn til markedsplanerne fremgår det af de forskellige indlæg, at Danmark synes at se en hellig opgave i at gå i spidsen for en sammenslutning mellem de seks og de syv. For mig at se er der ikke så forfærdelig meget, der taler for, at dette eksperiment vil lykkes. Den deling, der

findes, er ikke opstået tilfældigt. Den er udtryk for stærke reelle modsætninger i den vestlige NATO-verden; men jeg vil selvfølgelig ikke udelukke mirakler. Jeg er ikke blind for, at der i Vesttyskland omkring Erhard findes finanskrafter, som ud fra deres specielle eksportinteresser er interesserede i en sådan udvikling. Men om så er, vil det så ændre eller forbedre vor stilling i væsentlig grad? Det, som vil ske, er jo, at vi kommer til på én gang at åbne for engelske og vesttyske industrivarer, og det vil jo ikke ændre noget i det forhold, at det bliver vort land, der bliver skueplads for disse monopolgruppers økonomiske kamp, så lidt som det vil forbedre vor hjemlige industris stilling og beskæftigelsessituationen.

Med hensyn til landbruget og vor landbrugseksport er der intet ændret i de to gruppers principielle synspunkter, nemlig at landbrugsvarer skal holdes udenfor. Vi vil stadig stå i fare for at isolere os fra den største del af verden, som ligger udenfor.

Endelig et par ord om vore hjemlige forhold.

Der er her på forskellig vis nævnt den tekniske udvikling, vi er inde i. Det er i virkeligheden en ganske overvældende udvikling, vi har gennemlevet bare i årene siden 1945, og endda er vi alle sammen klar over, at denne kun er indledningen til noget langt, langt større. Naturligvis rejser det en række problemer, som vi simpelt hen ikke kommer uden om. Der er talt om så vigtig en ting som uddannelsen, om såvel hævnning af den almindelige folkeskoleuddannelse over en bred front som forbedring af den højere skole og udvidelse af det videnskabelige forskningsarbejde.

Denne udvikling rejser også spørgsmål med hensyn til erhvervenes stilling, både hvad angår muligheden for at klare sig i den tekniske udvikling, og hvad angår de vanskeligheder, som markedsplanerne vil stille dem over for. Der er jo ingen tvivl om, at i begge forhold vil det inden for erhvervene blive de små, som vil få de største vanskeligheder. Jeg understreger dette, fordi det trods alt også giver en baggrund for oppositionens spareplan med dens nedskæring af tilskuddene til små industrier og til egnsudvikling og den slags,

[Fuglsang.]

idet den vil stille de små erhvervsdrivende yderligere svagt i forhold til både de uden- og de indenlandske monopolers konkurrence. På samme linje udtaler oppositionen sig stærkt imod det, den kalder statsfinansiering. Og hvorfor gør den det? Det er dog en kendsgerning, at f. eks. de billige statslån til byggeriet har bidraget til i en periode at billiggøre boligbyggeriet. Det er dog en kendsgerning, at billige statslån har været med til at sænke rentebyrden også på andre områder, f. eks. inden for udstykningen og inden for landbruget.

Men når der tales om de krav, teknikken stiller til os, må man først og fremmest ikke glemme menneskets placering i den tekniske udvikling og her ikke mindst mennesket ved maskinen, arbejderen. Også her savnes stadig væk en stillingtagen fra regeringen: Lad mig lige indskyde her, at al erfaring viser, at maskinerne i stedet for at lette det hårde slid slider arbejderne op tidligere, end det før har været tilfældet, og også det aktualiserer problemet at nedsætte aldersgrænsen for retten til folkepension.

Hvad i øvrigt angår arbejderens plads i den tekniske udvikling, omtalte jeg i går stillingen på arbejdsmarkedet, der jo ingenlunde er præget af den borgfredens og classesamarbejdets ånd, som man også i dag har forsøgt at give det udseende af. Man hæfter sig i debatten om de ting, der foregår på arbejdsmarkedet, specielt ved spørgsmålet lovligt eller ulovligt; derimod taler man mindre om årsagerne, eller hvem der har ret, og dog er det sådan, som Martin Andersen Nexø engang har sagt, at man kan gennem loven forbyde meget, man kan teoretisk godt forbyde menneskene at drage ånde, men menneskene vil ånde alligevel. Derfor er det, det er nødvendigt at stille spørgsmålet: hvad er årsagen til uroen på arbejdspladserne? Sagen er den, at det i de færreste tilfælde er lønspørgsmål, det drejer sig om. Det, der er årsagen, er den kendsgerning, at Danmark med hensyn til teknisk udvikling befinder sig i 1959, men at arbejderens arbejdsforhold reguleres efter regler fra 1899, og at mange arbejdsgivere optræder efter parolen fra før 1849, nemlig den bekendte: vi alene vide. Det er det, der ikke går i længden. Det er her, det er nød-

vendigt at tage stilling, og det er derfor, jeg efterlyser en stillingtagen af den høje regering.

Til slut: der er talt en del om, at verden ændrer sig. Det er blevet nævnt, at de socialdemokratiske partier ikke blot hos os, men også andre steder har fået en anledning til at forandre sig. I England og Tyskland har man forandret sig i retning af at kaste de sidste rester af socialisme over bord, i Frankrig har man forandret sig endog så vidt, at man åbent har fremmet de Gaulles oprettelse af hans mindretalsdiktatur mod kommunisterne, Frankrigs største parti. Hvad vort eget land angår, indrømmer jeg blankt, at jeg ikke føler mig kompetent til at bedømme, hvem der er mest liberal, regeringsblokken eller oppositionen, men jeg vil alligevel indrømme, at jeg forstod den højtærede statsminister, da han ligesom så lidt bønfoldende op på den sidste ærede taler, det ærede medlem hr. Niels Andersen, under dennes udredning af liberalisme og den slags. Men også hos os vil det være sådan, at kapitalismen vil kræve sin part. Jeg kan blot henvise til det ærede medlem hr. Poul Møllers udtalelse om, at når socialdemokratiet nu opgiver f. eks. nationaliseringsspørgsmålet, så må det i konsekvens heraf også sørge for at give den private kapital muligheder for øget investering og opsparing, og hvad man mener med disse muligheder, fortæller spareplanen tilstrækkeligt om: det skal være muligheder på småkårsfolks bekostning. Og på samme linje ligger det med den før nævnte finansiering. For sagen er jo, at når oppositionen vil lægge finansieringen over i private hænder, er det ikke, fordi den mistænker de private, så lidt som vi gør det, for at ville låne penge ud som filantroper.

Men endelig, socialisme er jo ikke forældet, og der er for os at se i dag i teknikkens århundrede mere end nogen sinde brug for et socialistisk parti med en socialistisk ændring af samfundet som målsætning, for kun derved bliver de mægtige maskiner ikke herre over menneskene, sådan at de for mange kan medføre øget pres på arbejdsmarkedet og arbejdsløshed. Kun derved bliver de til menneskenes tjenere i menneskenes fælles stræben efter social fremgang og social trykthed.

Aksel Larsen: Det ærede medlem hr. Erik Eriksen mente i dag at kunne konstatere, at regeringsordførerne i debatten mest havde talt om venstres og de konservatives fællesprogram. Jeg tror nok, at det i hvert tilfælde tidsmæssigt er rigtigt, men jeg tror også, at det fortjener dette fællesprogram ikke. Det er ganske vist mit indtryk, at dette såkaldte fællesprogram er gået mere end forpjuksket ud af debatten, så hvis det ærede medlem hr. Poul Møller, som han med styrke og barsk stemmeføring erklærede ved afslutningen af sin tale, er i godt humør, ja, så er det dels uforståeligt, dels kunne vi, som overværede hans tale, hverken høre eller se eller fornemme, at der var noget som helst godt humør hos ham. Det er imidlertid rigtigt, at i hvert tilfælde tidsmæssigt har dette fællesprogram spillet en ret stor rolle i debatten både i går og i dag, og jeg må erkende, at det er forståeligt, når man tænker på den iver og intensitet, det ærede medlem hr. Erik Eriksen og det ærede medlem hr. Poul Møller lagde for dagen, da de benyttede det meste af deres taletid til at fremhæve og navnlig at forsvare deres program, og når man tænker på den kvantitative larm, venstres og den konservative presse har lavet om dette program.

Det er under disse omstændigheder forståeligt, at regeringspartiernes ordførere anså det for nødvendigt at beskæftige sig med fællesprogrammet. Det er nemlig således, at hvis vi ser på dagspressen, og hvis vi undlader at tage BT i betragtning — og det kan vi vel godt — så har venstres presse det største oplag af partipressen i Danmark, og derefter kommer den konservative presse. Langt under den konservative presse ligger det største partis, socialdemokratiets, dagspresse, medens det radikale venstres dagspresseoplæg er nærmest mikroskopisk, idet jeg mener, at vi her også har lov til at se bort fra Politiken.

Det må altså have nogen virkning, når de to partiers dagspresse, som altså udgør langt den overvældende del af dansk dagspresse, i den grad løfter fællesprogrammet på skjolde, der i hvert fald buldrer lige så meget som tomme tønder. Det må gøre et vist indtryk i befolkningen, og det betyder, at man må forstå, at regeringspartiernes ordførere anså

det for nødvendigt at tale om de to partiers program.

I øvrigt kunne denne pressemæssige tilstand i Danmark give god anledning til at tænke alvorligt over det ubehagelige faktum, at den største vælgergruppe i landet har en så ringe udbredt dagspresse, som tilfældet er, og her har jo Aktuelt BT-betonede ansigtsløftning ikke hjulpet noget; men det kan også give anledning til at tænke praktisk over, hvad pressefriheden, der er fastsat i grundloven, i virkeligheden er værd. Den giver enhver, der har råd til det, lov til at udgive et dagblad, men de, der har flest penge, har naturligvis bedst råd til at udgive dagblade, og det vil sige, at pressefriheden er formel, men ikke reel. Det får mig til at udtale ønsket om, at statsmagten i højere grad, end det hidtil har været tilfældet, vil sørge for, at radioen kan blive benyttet til i nogen grad at afbøde skævhederne ved pressefrihedens praktisering.

Hvad fællesprogrammet angår, har jeg i øvrigt ikke flere bemærkninger at komme med om det end dem, jeg fremførte i går. Jeg synes ikke, det er nødvendigt, så meget mindre som jeg er overbevist om, at det såmænd ikke varer så længe, og i hvert fald bliver det i god tid inden folketingsvalget, før der fra de to partier kommer et nyt og muligvis mere gennemtænkt program. Jeg vil kun understrege, hvad jeg sagde i går, at fællesprogrammet i al sin ubehjælpelighed viser de to partiers reaktionære hensigter, og det kan man naturligvis finde trist for en politisk personlighed som det ærede medlem hr. Erik Eriksen. Men fællesprogrammet og de to partiers fælles optræden og fælles politik viser jo også — og det synes jeg trænger til at blive understreget — at der er mere end en gradsforskel mellem deres politik og i hvert fald de to af regeringspartiernes politik.

Den højtærede statsminister sagde i sin tale i dag, at de forskellige ordførere, også jeg, havde talt om noget andet. Ja, den sætning kunne jeg naturligvis returnere, men jeg vil foretrække at erindre den højtærede statsminister om, at han i sin tale levede højt på regeringspartiernes og især socialdemokratiets agitationspåstand om, at det går så godt her i landet, og at vi har det så dejligt.

[Aksel Larsen.]

Derimod havde statsministeren i dag ingen ting at mene, eller i hvert fald ingen ting at sige, om sin og sit partis stilling til fagbevægelsen og til fagbevægelsens krav og problemer. Det synes jeg jo ellers at man med rette kunne have forventet at en socialdemokratisk statsminister, navnlig i den situation, vi befinder os i, havde brugt nogen tid og nogle ord på.

Statsministeren havde heller ikke i sin tale ét ord at sige om samfundsstrukturen, havde intet at sige om en socialistisk mål-sætning, skønt socialismen fortsat står på det danske socialdemokratiske program af 1913, der mig bekendt ikke er afskaffet, selv om det er lagt i arkiverne. Han havde ikke noget at sige om strukturændringen af samfundet, til trods for at netop de største fagforbunds kongresser har erklæret, at dette spørgsmål er aktuelt og må sættes på dagsordenen. Måske skal jeg tilføje, at man i selve De samvirkende Fagforbunds, Landsorganisationens, blad Løn og Virke i det nummer, vi netop har fået i dag, kan se en stor artikel om, at de socialistiske perspektiver må fastholdes. Jeg har derfor lov til at være en lille smule skuffet over, at socialdemokratiets leder og landets statsminister i en storpolitisk debat i folketinget intet har at sige herom.

Jeg har også lov til at hæfte mig ved, at den højtærede statsminister ikke har haft noget som helst svar, eller forsøg på svar, at give på mit spørgsmål om, hvorfor man fortsætter med forbrugsbegrænsningspolitikken af 1957 i en helt anden situation. Jeg tillader mig at citere det spørgsmål, jeg stillede i min tale i går:

„Når nu den begrundelse, man i juni 1957 gav for nedskæringerne, totalt mangler i dag — og for den sags skyld har manglet længe — hvorfor opretholder man så nedskæringslovene af 1957? Hvorfor går man så oven i købet videre? Ja, for nationalbankens diskontoforhøjelse er jo en yderligere prisfordyrende og forbrugsbegrænsende foranstaltning, som umiddelbart vil fordyre boligbyggeriet og skabe arbejdsløshed, men som i øvrigt rammer det meste af erhvervslivet.“

Jeg synes ikke, at det er at tale om noget andet end regeringens politik og situationen for befolkningen at drage dette spørgsmål

frem, og jeg er nødt til at gentage det, da den højtærede statsminister, som var eneste taler på regeringens vegne, ikke har villet beskæftige sig med denne side af regeringens politik eller regeringens manglende politik.

Den højtærede statsminister var meget vred over, at jeg i min tale anbefalede af-rustning, og han sagde herom i sin tale noget, som jeg er nødt til dels at citere, dels at beskæftige mig med. Han sagde bl. a.:

„Til det ærede medlem hr. Aksel Larsen er kun at sige, at han af grunde, som han bedst selv må kende, i forsvarssagen har placeret sig til venstre endog for den hårde kerne i det kommunistiske parti: han ønsker simpelt hen en total afskaffelse af et dansk forsvar.“

Mine grunde kender enhver. Dem har jeg fremlagt så ofte og så udførligt, så dem forstår den højtærede statsminister også. Jeg har sagt — jeg skal gerne gentage det — at enhver, der er ved sin fornufts fulde brug og ikke er en forbenet militarist, må kunne se, at et land som Danmark, med Danmarks geografiske beliggenhed, udstrækning og folketal og økonomiske ressourcer, ikke i de moderne krigsvåbens tid har nogen som helst mulighed for at forsvare sit territorium eller beskytte sin befolkning ved militære midler, og at det eneste forsvarlige derfor er afrustning.

Den højtærede statsminister spørger i sin tale videre:

„Hvordan ville egentlig udviklingen blive i verden, hvis alle de små og større demokratiske nationer indtog samme stilling, uden at dette var begrundet i nogen international, kontrolleret aftale mellem magtgrupperne i verden?“

Det behøver statsministeren ikke at spørge mig om. Jeg har ikke foreslået, at vi her i folketinget skulle vedtage afrustning af det, statsministeren kalder „alle de små og større demokratiske nationer“. Jeg har beskæftiget mig med Danmark og er ved at tænke over Danmarks situation kommet til den slutning, at det klogeste, vi kan gøre, er at afruste. Jeg har ikke sagt, at vi her skulle beslutte, at der skulle afrustes i andre lande.

Den højtærede statsminister siger videre:

„Jeg kan ikke forstå, at det ærede medlem“ — det er altså mig — „virkelig mener, at man skal føre en politik, hvor-

[Aksel Larsen.]

efter kun de kommunistiske lande råder over magtmidler.“

Jeg ved ikke af, at jeg nogen sinde har ment, sagt eller givet udtryk for noget sådant. For at gå videre: jeg ved da heller ikke af, at Khrustjev har givet udtryk for noget sådant. Ja, jeg ved end ikke af, at det ærede medlem hr. Alfred Jensen har givet udtryk for noget sådant. Jeg synes, at spørgsmålet er aldeles urimeligt og uberegtiget. Det, jeg ved, er, at internationalt diskuterer man en total afrustning i verdensmålestok. Jeg kan naturligvis ikke vide, hvor godt det kommer til at gå med disse forhandlinger, jeg kan ikke vide noget om, hvornår man eventuelt når til et resultat, men jeg ved i hvert fald, at det strider imod meningen med disse forhandlinger og ånden i disse forhandlinger, hvis et land som Danmark i denne situation skynder sig at ændre sin militærordning og foretager det modsatte af afrustning, nemlig oprustning, for det bliver det nu, hvordan den højtærede forsvarsminister end fremstiller det.

Det forekommer mig — bortset fra at jeg mener, at Danmark burde afruste, da jeg ikke kan se, at militæret er nogen som helst nytte til, men frygter, at det er til skade i enhver henseende — at det mindste, man i den givne situation kunne gøre, var at stille militærforhandlingerne i bero.

Hvad angår synet på militæret, har jeg nu i øvrigt lyst til, selv om jeg naturligvis ikke skal hænge socialdemokratiet af i dag op på alt, hvad dets ledere i fortiden har ment og sagt, til at minde om det syn, Borgbjerg havde på militæret. Han sagde noget om, at den moderne militarisme i bund og grund er folkefjendsk og reaktionær. Ja, heri er jeg fortsat enig med Borgbjerg, og da jeg som sagt ikke kan se, at der er nogen muligheder for, at Danmark kan forsvares militært, kan jeg slet ikke anerkende, at der er nogen grund til at opretholde et militær herhjemme. Og ønsker man at diskutere den sag videre, foreslår jeg, at man forsøger at besvare det spørgsmål, jeg har stillet så mange gange uden at få svar: hvad skal det nytte?

Lad mig så slutte med på ny at advare regeringen og regeringspartierne og især socialdemokratiet og det radikale venstre mod netop i denne situation at fortsætte

forligsforhandlingerne, endsi-ge at slutte militærforlig med venstre og det konservative folkeparti. Det forekommer mig, at det ville være politisk mere klogt, og at det ville gavne landet og landets befolkning bedre, om man benyttede den af de to reaktionære partier givne anledning til at få klare linjer og klare fronter i dansk politik.

Aage Fogh: Det ærede medlem hr. Erik Eriksen har både i går og i dag ved et par lejligheder gjort opmærksom på, at jeg ud over landet havde holdt en tale, hvori jeg havde gjort mig til talsmand for en skattnedsættelse på en 300-400 mill. kr. Det er rigtigt, det har jeg; men da jeg ved samme lejlighed har sagt adskilligt andet end netop dette, vil jeg gerne have lov til ganske kort at referere nogle af de synspunkter, der ligger bag mine udtalelser.

Jeg er ved samtlige møder begyndt med at fremhæve, at jeg vil advare vælgerne mod de politikere, der rejser ud og taler om skattnedsættelser uden at have et vægtigt grundlag derfor. Venstre rejste for nogle år siden, i 1950, ud og agiterede og påstod, at skatterne kunne nedsættes med 600 mill. kr. Resultatet efter valget blev, at de steg med 1 200 mill. kr. Dét har vi ét eksempel. Det forslag, der nu er forelagt, og den behandling, det har fået, vidner om, at der heller ikke bag dette forslag er noget virkelig solidt grundlag. Derfor advarer jeg imod det. Jeg tror, at det, jeg har talt om, ligger betydelig nærmere ved det, der er chance for at gennemføre i praksis. Jeg har sagt på møderne, at i det år, som nu er sluttet, fik vi et overskud på 650 mill. kr., og at jeg venter, at overskuddet i det år, vi er inde i, må blive på mellem $\frac{3}{4}$ og 1 milliard kr. Det er det grundlag, jeg har at gå ud fra. Dertil siger jeg, at det afgørende for, om man tør agitere for en skattnedsættelse eller ikke tør det, må være, om valutaforholdene tillader det, og om statens økonomi er i orden, må være de udgifter, vi har påtaget os at ville afholde til de foranstaltninger, vi vil gennemføre.

Jeg vil også gerne i relation til det stillede forslag sige, at jeg er noget stolt af at være med til at støtte en regering, der har sat så voldsomt ind for udvidelse af ungdom-

[Aage Fogh.]

mens og børnenes dygtiggørelse, som tilfældet er efter de sidste love. Jeg tænker på børneskolen, på ungdomsskolen, på gymnasierne, universiteterne, polyteknisk læreanstalt og alt, hvad nævnes kan. Der skal ikke spares. De arbejder skal fremmes, det er klart. Det er måske de bedste penge, der overhovedet kan investeres. Jeg tænker også i den forbindelse på den fri ungdomsskole ud over landet, højskolerne, ungdomsskolerne, landbrugsskolerne, og hvad de ellers kaldes. Det er jo ingen hemmelighed, at staten her betaler de 70 pct. både af lærerløn og af forstanderløn. Det er ingen hemmelighed, at staten yder et tilskud på 70 pct. til forstander- og lærerpension. Jeg tager det som et smukt eksempel på et godt samarbejde imellem staten og det fri erhvervsliv. Det står som et eksempel for andre områder, dette, at staten støtter, men erhvervene har ansvaret og gør arbejdet. Det skal gennemføres på andre områder.

Jeg har også sagt i forbindelse med mit foredrag derude, at jeg er ikke overtroisk, jeg tror ikke på Karl Marx, jeg tror for resten heller ikke 100 pct. på Henry George, for der er sket så meget, siden de 2 mænd levede, og derfor skal vi i øjeblikket, så vidt jeg kan se, lægge forholdene sådan til rette, at staten kan støtte det private erhvervsliv på en sådan måde, at det er erhvervslivet, der går foran i arbejdet og har ansvaret. Jeg tror, det er en hovedbetingelse for, at de kræfter, der ligger i det danske folk, kan komme til fuld udfoldelse, og at vi derigennem kan få den størst mulige produktion.

Det er det, jeg har sagt, og så føjer jeg til, at alt, hvad der vedrører forskning, skal vi støtte, og derfor forstår jeg slet ikke, at partiet venstre — de konservative er noget andet — går ind for, at vi skal afskaffe statens husholdningsråd. Det er ikke ret mange måneder siden, at en repræsentant her i tinget, det forhenværende medlem hr. Heick, fra denne talerstol sagde, at der er sorg i tusinder af danske landbohjem, fordi regeringen retter angreb imod husholdningsrådet. Jeg tror, det er helt rigtigt. Husholdningsrådet er et udtryk for det arbejde, der udføres af de danske kvinder derude i hjemmene; det er fra hushold-

ningsrådet, det videnskabelige grundlag skal hentes, og det skal selvfølgelig fremmes.

Der er en lang række andre områder, hvor jeg mener staten skal løse opgaverne, og det skal vi have penge til. Men når det er gjort, vurderer jeg det alligevel sådan, at der bliver mulighed for med fornuftig forhandling at kunne tilstræbe en skattelettelse på 300-400 mill. kr. Personlig skulle jeg ikke være modstander af, at man gjorde det i samarbejde med oppositionen, hvis oppositionen ønsker at være med til det og mulighederne måtte foreligge; så skulle man diskutere, hvor denne skattelettelse skulle finde sted.

Endvidere vil jeg pege på, at de skattelove, vi har i dag, jo er kommet til verden pø om pø gennem mange år; der er sat lap på lap, så der i dag ikke er ret mange uden for denne sal, der virkelig forstår skattelovene. Man måtte altså undersøge, hvor lettelsen skulle sættes ind, om det skulle være på de indirekte skatters område. Jeg vil ikke lægge skjul på, at jeg har en dårlig samvittighed med hensyn til tøj-skatten; det ville være helt meningsløst af mig ikke at indrømme det. Jeg vil heller ikke lægge skjul på, at jeg har en meget dårlig samvittighed med hensyn til restaurationsskatten, ikke fordi det er en skat på spiritus, for det er rimeligt — den ønsker jeg ikke nedsat — men jeg ønsker skatten gennemført på et sådant grundlag, at den kan kontrolleres. Det er i virkeligheden moralsk uforsvarligt at opretholde en skat, der er så vanskelig at kontrollere som restaurationsskatten. Derfor ville jeg i høj grad tilstræbe at lægge den skat over ved kilden; det tror jeg også ville blive til stor gavn for turistlivet her i landet i fremtiden.

Men i det store og hele tror jeg, at nedsettelsen skulle sættes ind over for den direkte beskatning, for det kan desværre ikke nægtes, at adskillige af vore medborgere har den opfattelse — man kan godt sige, at den ikke er rigtig, men de har den opfattelse, at skatten i dag tager for stor en part af den øgede fortjeneste. Derfor ville jeg meget gerne gøre mig til talsmand for, at vi ved den reduktion, der skal foretages, går videre med den proportionale skala.

[Aage Fogh.]

Jeg tror også, vi skulle prøve på at gøre skattelovene mere enkle. Jeg har f. eks. aldrig kunnet begribe, hvorfor man har børnefradrag på en skattelov. Jeg har hørt dette berørt flere gange i dag af forskellige talere. Hvad formål tjener det at have børnefradrag på en skattelov? Det kan kun være til fordel for de allerstørste indkomster i landet. For den, der har en stor børneflokk og en lille indtægt, betyder børnefradraget intet. Hvorfor fjerner man ikke dette fra skatteloven og fører det over til en særlig familielovgivning? Vi er ikke asociale inden for det radikale venstre, selvfølgelig ikke, derfor er vi villige til at støtte børnerige familier, men vi vil gøre det på en anden og mere rationel måde.

Sådan kunne der nævnes mange ting, der kunne forenkle vor skattelovgivning, så der måske kunne være håb om, at de, der skal betale pengene, forstod lovene og erkendte lovenes indhold.

Der er et andet problem, jeg også gerne vil berøre — den ærede ordfører for mit parti har været inde på det tidligere — det vedrører den udvikling, der er sket på den sociale linje. Det skal ikke være nogen hemmelighed, at mit parti ikke alene tager sit ansvar for den udvikling, der er karakteriseret ved gangen fra fattiggården til det nuværende „de gamles hjem“ og til folkepensionen; vi tager ikke alene vort ansvar, men kræver også vor part af æren for, at man er gået den vej, og ethvert anslag imod de sociale forbedringer vil vort parti vende sig imod.

For ikke at gøre mit indlæg længere skal jeg samlende sige, at jeg tror, vi ved en fornuftig forhandling ville kunne finde frem til en rimelig besparelse, og at vi kunne anvende en sådan rimelig besparelse til en forenkling af skattelovgivningen, der ville tjene alle parter i dette land særdeles vel.

(Kort bemærkning).

Erik Eriksen: Jeg vil gerne — og det tror jeg jeg kan gøre på den samlede oppositions vegne — takke det ærede medlem hr. Aage Fogh for de udtalelser, han nu kom med. De blev jo fremført på en sådan måde, at der ingen tvivl kan være om indholdet af de taler, som det ærede medlem

har holdt før i dag. Det står nu ganske klart, at det ærede medlem — og det er ikke nogen tilfældig mand, det er det radikale partis gruppeformand — har givet udtryk for, at efter hans opfattelse er situationen således, at der skulle være muligheder for skattelettelser på ca. 400 mill. kr. Over for dette står oppositionens forslag om skattelettelser på 800 mill. kr. og besparelser på 400 mill. kr. Så kan man jo gøre op, hvad der er forskellen på det ærede medlems og vor indstilling. Det ærede medlem har ingen besparelse at ville drøfte, tværtom; når man hører hans tale, forstår man, at der måske oven i købet er områder, hvor det ærede medlem kan tænke sig at forøge statens udgifter.

Jeg har altså blot ville præcisere, hvad det ærede medlem har sagt; jeg har stillet det i relation til de tanker, vi inden for venstre og det konservative folkeparti gør os, og så synes jeg som sagt, at det ærede medlem fortjener en tak som gruppeformand. Det var et interessant indlæg som afslutning på den debat, vi har ført i disse 2 dage.

(Kort bemærkning).

Aage Fogh: Det er ganske klart, at jeg vurderer det til, at vi i det kommende regnskabsår må regne med et overskud på omkring en milliard. Jeg vurderer det til, at det vil være forsvarligt at gå ind i en forhandling om de muligheder, der måtte foreligge for en skattelettelse, som jeg vil anslå til ca. 300-400 mill. kr. Men det er tydeligt, at bag disse overvejelser ligger også overvejelser om muligheder for besparelser på de områder, hvor det kan lade sig gøre; det skal bare grundigt undersøges. Det skal ikke være som de paradeforslag, der er opstillet af de 2 oppositionspartier.

Statsministeren (H. C. Hansen): Jeg forstår, at det ærede medlem hr. Erik Eriksen er glad for den lille afslutning, han fik ud af debatten her, og da han var venlig imod mig tidligere, så kan jeg jo også være venlig mod ham og sige, at det kan jeg såmænd godt forstå; der har jo ikke været så meget for det ærede medlem at glæde sig over i denne debat, så det kan være meget godt med en lille smule venlighed.

[Statsministeren.]

Jeg ved ikke, hvor megen grund der kan være til de meget kraftige taksigelser, det ærede medlem fremsatte. Så vidt jeg har forstået, og så vidt jeg er i stand til at formulere det, vil vor indstilling være rent saglig også med hensyn til dette anliggende, når vi til foråret har et rimeligt overblik. De ærede oppositionsmedlemmer har nok været lidt tidligt på det med at opstille de voldsomme tal og de voldsomme hensigter. Der kan have været særlige hensigter, det erkender jeg uden videre. Jeg indrømmer, at det er lidt af en insinuation over for mennesker, som ikke kan tænkes at have andre hensigter end dem, de lægger helt åbent for dagen, men det kunne hænde, at der har været det.

Jeg tror altså, det er klogt, at man simpelt hen ser tiden an til foråret og så undersøger, om der er muligheder. Er der ikke det, ja, så må man afstå fra det; er der muligheder, må man se på, hvad der kan forsvares, hverken mere eller mindre. Det må være hovedlinjen i den vurdering, der til det tidspunkt skal finde sted.

I øvrigt skal jeg ikke forlænge debatten, men blot sige til det ærede medlem hr. Poul Møller, der fortalte mig, at jeg ligesom havde villet tilskrive regeringen hele æren for valutafremgangen: nej, det har jeg ikke villet, og det har jeg heller ikke gjort, heller ikke i mine udtalelser her i dag. Jeg kan forsikre det ærede medlem om, at jeg ikke har talt på ét møde ude omkring i landet, uden at jeg har sagt, at jeg syntes, den gamle tåbelige debat om, at enhver siddende regering har det absolutte, det fulde ansvar enten for en valutastigning eller for en valutanedgang, måtte man af med. Der er naturligvis mange faktorer, der spiller ind her. Jeg ved godt, at bytteforholdet er blevet forbedret, og jeg ved godt, at der er betydelige udenlandske faktorer, der har spillet ind; men jeg mener dog, at der derudover er flere forhold, der har spillet ind. Det ene er, at der har været en regering, der har kunnet handle; hvis

den ville føre en linje igennem, kunne den gøre det uden hensyn til, om oppositionen ville være med eller ej. Den kunne handle, og det gav stabilitet, det gav tillid til den, det gav sikkerhed. Den har været i stand til at føre en politik, som har været væsentlig; man kan være uenig om denne politik, men man kan ikke være uenig om, at den har været væsentlig. Hertil kommer andre faktorer i vort hjemlige erhvervsliv, som er ganske overordentlig vigtige. Men det ærede medlem har ret i, at der ikke er nogen enkelt faktor, der kan peges på eller pilles ved i denne sag; det er mangfoldige faktorer. Hvis vi blot også i fremtiden bevarer denne redelighed i debatten om valutastillingen, tror jeg, vi kan nå meget langt frem i retning af større saglighed.

I øvrigt skal jeg som sagt ikke forlænge diskussionen. Det ærede medlem hr. Aksel Larsens indlæg frister mig ikke til en debat ved denne lejlighed, og de øvrige synspunkter, der er kommet frem, har jo ligget i forlængelse af, hvad der tidligere under debatten er blevet fremført. Nu står synspunkterne over for hinanden, og, hvad der er endnu vigtigere, nu står arbejdsperioden foran os; så må vi i arbejdet prøve hinandens synspunkter; og forhåbentlig kan vi hen over hinandens synspunkter gøre den fælles gerning, som det danske samfund nu engang har krav på.

Hermed sluttede forhandlingen.

Formanden: Der er ikke mere på dagsordenen.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 23. oktober, kl. 13 med følgende dagsorden:

- 1) *Valg af 10 repræsentanter for lyttere og fjernseere til radiatorådet.*
- 2) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser.

[Formanden.]

3) Første behandling af:

Forslag til lov om udlevering af lovovertrædere til Finland, Island, Norge og Sverige.

4) Første behandling af:

Forslag til lov om statstilskud til landbrugskursus m. m.

Mødet hævet kl. 16⁷.

7. møde.

Fredag den 23. oktober kl. 13.

Formanden: Medlem af folketinget Lanung har meddelt mig, at han ønsker til justitsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Vil justitsministeren under hensyn til de klager, der har været med hensyn til formen for grænsekontrollen ved den dansk-tyske grænse, og den omstændelige afvikling og den forsinkelse, den medfører, tage spørgsmålet om en forenkling og lettelse op til velvillig overvejelse og eventuelt forhandle derom med de andre nordiske lande, på hvis vegne grænsekontrollen efter gældende overenskomst også sker?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommende spørgetid.

Det er meddelt mig, at *Hanne Budtz* ønsker at udtræde af indfødsretsudvalget. Til at indtræde i det nævnte udvalg i stedet for *Hanne Budtz* har vedkommende gruppe udpeget *Bruun de Neergaard*, som herefter er valgt.

Den første sag på dagsordenen var:

Valg af 10 repræsentanter for lyttere og fjernseere til radiorådet.

(Jfr. tidenden sp. 23).

Valgt blev: fhv. minister *Ernst Christensen*, København, forbundssekretær *Svend Christensen*, København, sekretær *Emil V. Hansen*, Århus, professor, dr. phil. *Mogens Pihl*, København, professor, dr. phil. *Erik Rasmussen*, Århus, sognepræst *Otto E. Helms*, Soderup pr. Tølløse, landsretssagfører *M. Elmertoft*, Roskilde, sognepræst *S. A. Olsen*, Vonsild, højskoleforstander *Fog Pedersen*, Rødding, og docent, dr. phil. *Hakon Stangerup*, Lyngby.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring i lov om foranstaltninger til fremme af danske erhvervsinteresser.

(Lovforslaget findes i tillæg A. sp. 155, fremsættelsen i tidenden sp. 45).

Lovforslaget sattes til forhandling.

Hans Rasmussen: I forbindelse med det foreliggende lovforslag vil jeg gerne henvise til den meget hurtige og skiftende udvikling, der finder sted i handelspolitikken, navnlig i den tid, som vi i øjeblikket gennemlever, en udvikling, som sætter sine spor ikke alene i den verdensdel, hvor vort land er beliggende, men også i andre dele af verden, og som vi i høj grad må være opmærksom på. Ofte er vi vidner til hastigt skiftende politiske og økonomiske forhold, som ikke mindst gør sig gældende i handelssamkvemet mellem de forskellige lande. Den stærkt stigende udenrigshandel, som navnlig er forekommet i de sidste år, gør det meget påkrævet at have en lovgivning, der tilgodeser danske erhvervsinteresser, når det gælder afsætningen af producerede varer på verdensmarkedet.

Uden at jeg ved denne lejlighed skal komme ind på særlige principielle betragtninger om, hvorvidt staten skal finansiere eller give garantier til private virksomheder, tror jeg, det er ganske rigtigt, som venstres ordfører under åbningsdebatten, det ærede medlem hr. Erik Eriksen, påpegede i går, at man ikke kan drage en lige linje på den måde, at alle økonomiske interesser skal varetages af staten. Det må i høj grad være forholdene, der bestemmer, hvilken stilling